КОНТРОЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

Масса а мехкашкара пролетареш, вlашагlкхета!

СЕРДАЛО

(С В Е Т)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-Гlалгlай обкома, Нохч-Гlалгlай АССР Лаккхехьарча Советен Министрий Советен орган

Орган Чечено - Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР.

ГАЗЕТА АРАДУЬЛ 1923 ШЕРА ДЕНЭ | 100 (4001). | ЕРА, 20 август 1970 шу. | Мах 2 кап.

КПСС XXIV-ча СЪЕЗДА НАКЪАДОЛХАШ

Грозненски локомотивни депо машинисташа чlоаргlа лоархlаме сийлени во машинист И. С. Григорьев, цун гlоьнча В. А. Магомадов. Хьанаре къахьегам даьккхад цар цхьай сиб. Массаза а графиках лелаш цар поезд. Укх шера задание соргlа кхоадь дизельни доагор бlаьш килограммаш а.

СУРТА ТlА: машинист И. Григорьев машиниста гlоьнча В. Магомадов.

И. ПЛИЕВА сурт.

ХЬАЙБАШ ЛЕЛАДЕРИЙ СИЙЛЕН ДЕКХАР

Ерригa советски нах а санна, КПСС XXIV съезде доккхача гlуллакхашца накъаьбехa шийчлуш ба Нохч-Гlалгlайчен хьайбаш леладераш. Цар декхар оттадаьд шоашта хьалхашка пятилетка заданеш толамца кхоачашъе, планах лаьрхlачул соргlа Даьхенна дикка продукци яла, хьайбай боахам дlахо дегlабоалабера эша хьалаш lалашде.

Вай республика дукхача колхозашен совхозашен толамца кхоачашъаьй воpxl бетта программа. Хьалха латтача районий боахамий вlаштlехьдаьннад шоай доахан продуктивность лакхъе а планех лаьрхlачул соргlа дикка продукци якка а. Пачхаьлкхенга дулх дохкара шера план цхьоалгlа август тlакхоачаш 88 процент, кхоачашъаьй Ножай-Юрта района боахамаша, 101 процент кхоачашъаьй фуаши тхои дохкара план. Советски района боахамаша 73 процент кхоачашъаьй дулх дохкара шера план, х'аьта укх шера дlадаьа деза дерригa дулх дlаденна а баьннаб, Дукхача районий колхозашен совхозашем тlex кхоачашъаьй укх шера ворхl бетта пачхаьлкхенга шура йохкара план, Царна да Гудермесски, Малгlабика, Наурски, Сунженски, Шаьла, Шелковски районий боахамаш. Ерригa республика хьайцача дlадахача шера хьалхарча ворхl бетта аннечул 20 процент дукхагlа а укх шера цу юкъе вай хьайбаш леладераша Даьхенна дlаенна шура.

Хьалха латтарий ворхl бетта итогаш дика яле а, дукха боахамаш а кхыметтал бlарчча районаш а я республика пачхаьлкхенга хьайбай продукташ йохкара план кхоачашlца еш. Масала, республика эггара дукхагlа пачхаьлкхенга хьайбай продукташ йохка езаш долча Грозненски района боахамаше кхоачашъаьяц дулх а шура а йохкара ворхl бетта план. Ишта ва латт гlулакхаш Наьсарен, Надтеречни, Ачхой-Мартана районий колхозашкем совхозашнем а. Цу районаша юхатетт ерригa республика. Цудукъа пачхаьлкхенга шурен дулхи дохкара ворхl бетта план кхоачашъаьяц цо. Цу тайпара гlулакх дlахо дехийта йиш йолаш дац.

Шу чаккдала юхе йиса бlь бутт боагlа ка lалаьмата лоархlаме я, пачхаьлкхен план а тlайца социалистически декхараш а кхоачашдара поаттабеча къовсаме, боахамий кулгалхойи специалистийн, беррига хьайбаш леладерий декхар да хьайбай продуктивность лакхъярен цар продукташ йоккхга алгамдаккхарои резерваш лагар, беррига фермей болхлой пачхаьлкхен план кхоачашъяра поаттабеча къовсаме юкъе озар, цу хьекъехьара графики кхоачашъелга lалашдар.

Къаьстта теркам тlабахийта беза дулха леладу хьайбаш традейтара. Республика дукхача боахамашка доахан, жа, хьакхарч кхоаба аькан легераш я, дукха доахани жан да лоаман даьгlенашка дажаш. Да дезар да массанехьа а царех lерттlа пайда эцар, шерра юкъе йоалае еза хьайбаш дорстадеча лакха хьонхамаш даькача хьалта латтача хьайбаш леладерий опыт, дийнахьи буси хlара бежана килограмм хьакхийна 500—600 граммаш дулх тlакхетаргдолаш вlаштlехьдаккхе деза хьайбаш кхоабилга.

Пачхаьлкхенга йоахача хьайбай продукцена мах тlатохара хьакъехьарна партен правительствам решенаша чlоаргlа пайда пургба колхозашти совхозаштен цар дlачутепе хьайбаш онда а дозал лакха долаш а хуле. Цудухье хlара боахамо доахан кхаба деза лоацанча зана пачхаьлкхенна дlалуш долча бежане дозал 350 килограммал тlакдергдолаш. Хьалха латтача боахамий опыто хьехьокх из да йиш йолаш хилар, къаьстта лоамаи даьгlенашка дажаш доахан долча колхозашкем совхозашкен.

Дулх дохкилга сихха алсам даккхара чlоаргlа лоархlаме да къанкарчий фермашка йоагlаш йола порядок оттаер, уж лерттlа кхабер. lилман ларде тlа доахан деза из сихха хьехулаш доле дулх даккхара гlулакх, хьанзери сихха дретинга lалашде деза. Ишта lалашде деза коа тlара оалзазараш дебадера а цар фуаши дулхи даккхара а заданеши тlайца декхараши кхоачашделга.

Тlаэхьарил массеи шере ира лаьт вай республика шура аккхара а из пачхаьлкхенга йохкара а план кхоачашъяра гlулакх. Дикка декхар тlадиса республикача соазк а укх шера ворхl бетта а. Цудухье ерригача колхозийи совхозийи хьайбаш леладераша чlоаргlа теркам тlабохийта беза шура йохкилга алсамдаккхара. Доакъор шортта да кlанз деттача доахачна. Да дезар да фермашка, лагерашка, даьгlенашка детта доахан дийнахь а бус шортта доакъер а луш кхабар, церна хинахьа хий моладар, туз диллар, минеральни подкормка яр. Ахка доахана эггара дукхагlа шура лу ха я, цудухье цунах бизза пайда эца беза. Беррига низ тlабахийта оарцагlбоала беза хьайбаш леладераш гурахьехьа шура аккхара план кхоачашъеча хоадам болхаш дола толамаш дахара. Къаьстта але доагlа из тlехьадусече боахамий хьайбаш леладерашка, хlане дьиче церна пачхаьлкхен декхар тlадисад, хlаьта гуралехьа цео из тlара дlадаккха а деза.

Укх шера планеши тlайца социалистически декхараши кхоачашдара гlулакха йоакхо аьшшакьа оарцагlбоала беза боахамий кулгалхойи специалисташи, фермай болхлой lан хийча яра. Тlехьетатта йиш йоаца а эггара сихагlа доле а гlулакх да доакъар lалашдар, из боле кхы а сих бе беза. Ишта дикка дергдоацаш хlама да хьайбаша lа доакхаргдола помещенеш каннахой тоаяр, из да торо йолча халача балхаша механизаци яр.

Нохч-Гlалгlайчен къахьегамхой керттера декхар да КПСС XXIV съезда сийна шерра социалистически ахь а йоаржаь, тlайца декхараш кхоачашдер, Даьхенна дукхагlа хьайбай продукташ елар.

АСТРАХАНСКИ ОБЛАСТЬ. Астраханан юххерча Трусово яхача поселке болх бе йолаеннай вlашегlйоалла аьшкабетон ю комплекс. Хlанзле в заводе къечудовгlача наькъахкарен порта причалашкара дlаух 30 цlи йолча мухьах етта транспортлар. Автоматически хьахьоатически оборудованица кийчъяь предприятия. Укхаза кьаю ишта 600 миллиметрара 1500 миллиметрга кхачалца диаметр йола напорни йоаца коничесни аьшкабетонни турбаш я.

Мелиоративни инженерни гlирсашта лаьрхlа из продукци Астраханскии областе мха ца lеш, ишта Волгоградски, Саратовски областешка а Калмыцки АССР-е а ю.

СУРТА ТlА: аьшкабетонни турбаш ьхьаа механизированни участаке цаl.

Н. Суровцева сурт.

ТАСС фотохроника.

Цар дош чlоагlа да

СУРТА ТlА· (аьрдехьара аьттехьа) В. И. Воробьева кулгалдеча маляри-штукатури бригадера малярш В. Козина, Н. Мальчевская, Л. Морозова, А. Стребличская.

И. Плиева сурт.

Пятилетка тlехьарча шера план хахал хьалха кхоачашье гlерташ ба «Грознефтехимремонтстрой» треста гlишлошьераш. Яхье цьалха латтачарех цаl я СМУ-1 № 4 йолча гlишлошьерий участка коллектив. Цхьа бутт хlабахийтабац цо бетта план тlехкхоачаш ца еш.

Укх шера февраль бетта участка гlишлошьераша хьалаг долавир «Грознефтехимзаводы» объединене йолхлошта лаьрхlа 75 квартира йола цlенош. Укх шера йиъаьгlча квартале плаких йисте даха дезаш лар уж. КПСС XXIV съезда сийлонца накъабахара керра социалистически декхараш тlайцад участка гlишлошьераша. Цхьоалгlа сентябре хьалхь яхха дерзl цар хьалхара ергlа, хlаьта цlа хьалеча де мел дене гlишлон балхаш йистедаргда октябрь бетта. Шоай дош кхоачашдергда гlишлошьераша. Хlанзлехьа де дезача балхех 80 процент дaь баьиаб уж.

Из лоархlаме объект хьаргlеча белгалъьнна дика къалъег В. П. Квасниний корте латтача каменщиний бригада, Г. М. Гайдука, В. Н. Воробьева, И. Е. Шулудченкос кулгалдеча плотниний, штукатурий-малярий бригадаш. Коммунистически къахьегама сийлен цlи лелаеча цу бригадаша хlара сменах нормаш 140—150 процент кхоачашъю.

ТlЕХЬАДАХА ЙИШ ЙОАЦА ГlУЛАКХ

Юртбоахама культураш дика хьуакъе торо хулийташ йолча керттера агротехнически мероприятеех лархlа еза зяба хаппахьа лаьтта ахар. lилмон дукхача шерашка lоанча опытои хьахьокхад шийнъ хаппахьа зяба аьхача лаьтта культураш дlайийча цар хьуакъам дикка алгамбоалаш хилар. Из теркал а деш республика колхозашен совхозашен дика вlаштlехьдаьккхад уж балхаш.

Республика дерригача боахамашка аурдйттлагlа август тlакхоачаш зяба дерригa аьха лаьтта 36 эзар гектар да. Вешта аьлча планах аьха деллачул 20 процент да из. Зяба лаьтта ахара балхаш гуттара дика вlаштlехьдаьккхад Гудермеса района боахамашка. Цу района боахамий къахьегамхоша 5325 гектар лаьтта аьхад хlанзлe. План кхоачашъаьй 43 процент. Цу тайпара дика бу из болх Ачхой-Мартана, Шаьла, Сунженски районий боахамий механизатораша а. Хlанзлехьа кхоалгlа дакъа лаьтта аьха баьннаб уж.

Цхьабакъда ерригача районашка оттадьдав из гlулакх цхьатарра дика. Ишта Грозненски района колхозашкем совхозашкен зяба дерригa аха дезаш долча 39,5 эзар гектар лаьттах хlанзалаша дакъа 3401 гектар мара ... План вон процент кхоачашъаьй. Цу тайпара тlехьадехах яьба лаьтта ахара балхаш Надтеречни, Наьсарени, Наурски, Урус-Мартана районий боахамашка а.

Белгал ца дича далац зяба лаьтта ахара тlехьадусача боахамашка гурахь дийна ялат чудаьна дьнна тоьал ха йолга.

Бlаьсти культураш дlаера лаьтта ахара балхаш шорта деш хилара керттера балхьи да тракторех бoлa пайда ца эцар. Дукха моттигаш нийслу лаьтта оаха агрегаташ сайца латташ, цар производительность лоха я, шин сменах болх белга вlаштlехьдаьккхадац.

Уж кхоачамбоаккхараш дlадоахе торо хургья лаьтта сихагlа аьха даккха. Хlаьта, мааллара, цоа тийша а ма бий хургбола дуьнхьам.

17 август тlаьхоачаш республика боахамашка зяба лаьтта ахарах бола

СВОДКА

	Проценташца
Ачхой-Мартана	31
Ведана	—
Грозненски	9
Гудермеса	43
Малгlабика	24
Надтеречни	20
Наьсарени	11
Наурски	19
Ножай Юрта	7
Советски	32
Сунженски	30
Урус-Мартана	18
Шаьла	31
Шелковской	—
г. Грозный	13
Ерригача республика	20

МЕХКДАЬТТА КlЕЖ ТЕХАЙ

КПСС XXIV съезда сийлонца нийсбйехара къахьегам сахте лотте. ча «Старогрознефть» НПУ кlоарга бурувдеттача контора бурувдеттерашо дика къахьегама толам баьккхаб, укх денош. Чечено-Ингушски геологически хьалдамо кхоле инженер, коммунист В. С. Спесарёв корта латтача бригада Хохи-Корте бурува тохача № 48 йолча скважинера мехкан мехкдаьтта йоккх кlеж техар. Дийнахьа брох 5 миллиметр хули штуцер чу гlоаш скважина 80 тонн мехкдаьтта ... Хохи-Корта уггаре хьалха ... мехкдаьтта дохка скважина я из.

А. ТИЩЕНКО, ...

ДЕКХАРЕХ ЛОАРХlАБУ

Пхе шера план хахал хьалха кхоачаш а я, КПСС XXIV съездана накъаьхара тlагlертта къахьег Грозненски «Индпошив» фабрика цехий, участкий коллективаш. Дукха я царна юкъе хlанзехьа бархl бетта план кхоачашьаь. Масала, М. Матиев, Н. Коваленко, А. Ульянова корта латтача ательей хlамаш тегараша бархl бетта план 13-ча августе кхоачашьаьй. Планаь соргlа тегаргья эзараш сомий мехьа хlамаш.

Б. КОСТОЕВ.

ДОАКЪАР lАЛАШДАРА ТОРОНАШ

Доакъара беза вlаштlехьйоаккхача лоархlаме моттиг дlалоаш хий дехкача лаьтта культурни даьгlенаш хьаяра. Луча пайдалга диллача хий дехкача лаьттарча даьгlений иньа гектар эрий тlаьнцача баьцаи 15—20 гектараш моггача доакъара лаьрхlа гурахь дуа кlа, рожь, хьажкlа, кхийола культураш дийнача 10 гектараш найса я. Цхьабакъда уж даьгlенаш вlаштlехьйоаккхача дlадолале деза проектированеграя. Хlаьта проектировани еш теркалде деза дерригa я капитальни планировкагара дезо дlаюш йолча баьцашка кхачалца.

Культурни даьгlенаш тоаяра хьачха де дезар да цар тlа удобренеш яккар — керттерча даькъе азотни яраш. Хlара гектара тlа 100 — 180 килограммага кхоачаш якка еза уж — оахаш 50 килограмми подкормка еш 30—40 килограмми, подкормка е еза дааззи кхай тlара буц доахана йиа е тьекха дlа ма аьллиеге я. Фосфорни удобренеш гектара тlа 1,5—3 центнер йолаш еха могаю. Цар оалашка низ болийт. Бобови баьцаоагlашта хилалза яргlоапеш я калийни удобренеш. Уж кхашка товсаш ца хилча, оалаш мелленача бобови баьцаогlашта меттел злакови баьцоагlаш тlаюл.

Минеральни удобренеш еккаш хилча, гектара лакхлу хий дехкача культурни даьгlени эффективность. Хана боарем хlайийнача культурашка кьежжа хила беза. Нагадьа сапна баьцоагlай оалам лаьттах кlоаргга lочудахалале бархl бlаьи тlийхха мара lочудака деце аах бlаьи кубически метр хий тоха деза даьгlений гектара тlа. Лаьттанца тух дукха хилча дукха тоха деза хий, по дерал кlоаргагlа lочухьоргйолаш. Хlаьта хий тайп-тайпарча боараме лехх — рельефага хьежжа. Чукхийттала моттигашка дукха лехха йиш яц из.

Культурни даьгlенашка хьайбаш найса доажалар а боккхача доархlаме да. Къаьст - къаьстача загонашта йийкъача даьгlенашка ергl, ергlа 1—2 дийнахь доажаду хьайбаш. Хlаьта 250 гарта бежан дола lуа цу юкъа доажадара 3—7 гектар йола загонаш хилча кхоачам ба. Хlаьта бlарчча сезонах из lуа доажадла тоъаргья 70 гектар даьгlенеш.

Даьгlенашка дlаюш йоле баьцаш харжар а за чlоагlа теркалде дезаш гlулакх. Цхьацайола баьцаш сиха тlалх хьайбаша когаш тlабийттача, къаьстта, тlаьла йолча хена. Цхьаьраш цу гlулакхага диллача дикагlа я, баькъда продуктивность лохи хул. Цудухьа специалисташа харжа еза шинна а оагlорахьа аьттув болашагlа йола баьцаш. Уж белгалъеча хина теркалде деза хьайбаш доажаделча юкъа 4—3-аза тlаювла баьцаш дукхагlа дlайийча пайданегlа хилар а.

Даьгlенашка вlашагlбоаь баьцаш дlаюш хилча ха деза малагlча баьца фу мел дlаде деза. Гектара тlа 32—26 килограмм йолаш е еза вlашагlбоаь баьцаш. Цунех бобови баьций фу 30 — 40 проценти вож злакова баьций а долаш. Цу тайпара кьоастам а беш де деза кхьча баьций фу а.

Бlаьстан юххье е август чаккхбоалаш юш йола вlашагlбоаь баьцаш дукхагlа мугlарех е еза.

Даьгlений продуктивность эша па алийтара лоархlаме да загонкаш тlа вlаштта цхьан-шин дийнакь мара хьайбаш доажа ца дар. Цул тlехьагlа 25—30 дийнакь «салlайта» деза цу участкага. Тlаккха хьайбаша йиа буц юха тlаргья.

Даьгlенашка дlайийна баьцаш дикагlа хьахилийтара пайдане да окъа хьайбаш доажадеча участка тlа уж шозлагlа доажадалехьа шозза хий диллача, хlара гектара 300 кубически метр а кхоачийташ.

Дlайийна баьцаш кхачарр лархlа а хьайбаш доажаде е могаргда буц 12—15 сантиметр лакхъелча. Иззад баьцаш лакхъелча хlара бежана 60—68 килограмм буц кхоачарга дийнаь. Цхьаккха хилча а хьайбаш доажаде кетаргдаш даьгlенаш тlаьна йолча хана. Хьайбаш даьгlенашка доажа ца деш совцаде дехь вегетаци чаккхьала 20—30 ди диcaча хана.

Грозненски района боахамаша чlоагlа теркам тlабохийт культурни даьгlенаш хьаяра. Дукхьал кердача пятилетка шерашка ворхl эзар гектара тlа уж даьгlенаш е лаьрхlад совхозийи колхозийи кулгалхоша, специалисташа. Цу гlулакхо торо хулийтаргья цу даьгlенашка хlара шера 30 эзарнега кхачалца бежан доажаде я. Доакъара культурни юча лаьттах 20 эзар гектар кхийола культура дlае мукъадаккха я.

Хlанзе а дlадоладаьд из гlулакх тха района боахамашка. Злакови баьций фуна лаьрхlа 183 гектара тlа тайи - тайпара баьцаш дlайийнавр. Хlара lалашдаьх 80 центнер баьций фу. Цул соргlа гурахь дlале 180 центнер фу а да боахамашка. Цу гlулакхо торо хулийтаргья тlадоагlача шера гурахь цхьа эзар соргlа гектарах фуна участкаш е. Уж Залхаш района кхьча боахамашкарчул дикагlа вlаштlехьдаьхад Ленина цlерагlча, «Советская Россия» колхозашка, «Атагинский» совхозе.

Хlаьа тха района боахамаша кхоачашъяц хьайбай продукташ яхара план. Керттера бехьаи да бlарччача шера хьайбашта тайп-тайпара доакъар шортта доаттаде торо ца хилар. Цхьабакъда, хlанз дlахоладаь гlулакх лерттlа кхоачашдича шеко йоацаш торо хургья хьайбай продукташ яхара дош маларра къоастале.

Е. ИЗВАРИНА,

Грозненски юртбоахама производственни управлене керттера агроном.

КЪАХЬЕГАМХОЕХ ТЕШАМ БА

Башха дукха дац тха колхоза ялат дlадуьш доле лаьтташ. Цхьабакъда кьыча боахамашкарчул дукхагlа хало ла еза кхул тха кхаш леладераш юртбоахама культураш кхееча. Дукхагlаола лаьтташ донкъашка даза. Из дувазенна да тха колхоза lазама хьалаш lаьха аьттув болаш ца хиларна. Цхьабакъда юртбоахама культураш кхеяра йоккха опыт lоаьй тха къахьегамхошна. Дешаш даьсса кургдоацаш хьожаргда вай укх шера тlайцa социалистически декхараш кхоачашдара кхаш леладераша хьийтача къих хьаданиачунга, хlанз лечуга.

Гурахь дийна ялат чуэцача тха торо яцар массадолча боахамашка лелаеча опытах пайда эца. Ялат тlаьола участкаш эlамига хилараx хlара бригада механизатораша шо-шоай участкашкара шоаш чудера е лат. Цу гlулакхо торо хилийтар мукхи кlан сихха чуйна даккха.

Дика хилар тха хьувкъам а. Района цхьацца долча боахамашца хий дехкача лаьтташ тlара баьккхачул дукхагlа ба из. Хlара гектара тlара юкъера лаьрхlача 20 центнер даьннад гурахь дийна ялат. Ишта хьийкъар горох а. План дикка тlехкхоачаш а еш, хlара гектара тlара 18,6 центнер чуера я.

Уж балхаш деча дика къахьийгарех оалаш хилча, ца безам ба халача наькъашка гlолла ялат кхай тlара дlаувьача къахьийта шофераш дьоахабе. Царех ва Махаври lумар. Хlара денна иттех рейс йора цо. Шофераша ишта дика болх барах тха торо хилар комбайнаш транспорт ца тоъарах цlаккха а совиа ца совнийта.

Хlанз чуийна даьннад гурахь дийна ялат. Бакъда, кхаш леладерий балхаш лаьгlденвадац. Ялат чуэцара гlехь-тlеххьа кхаш чах цlен а деш поа аргlаш дора балхаш а дика леладу. Уж балхаш деш бар механизатораш Хакиев Абуязийт, Бахаев Лаьча. Денна шоай сменаш нормаш тlехьхоачаш а еш болх барах цар вlаштlехьдаьлар даьтта оала тракторaш кхаш чах цlендаь даларга хьежаш ца доатье.

Цхьан хана хlана дац аьнна де дезаш доле дерриге балхаш ший ханнахьа кхоачашдара боккхача лоархlаме хилар къахьегам вlаштlехьбаккхара дош колхоза правлене ниййе оттадар. Ишта, лаьрхlадар хlара тайпа болх бераш шо-шоай участкаех бекхтоккаме бе. Цу гlулакхо торо хулийт наьха къахьегамхоара безам себбаккха. Цунга хьежжа ма дий царна алапи телар в.

Хlанз чах цlендаь даьннад тlеххьарча гектарий кхаш. Цига шоай моттиг хьалаьцай лаьтта оахача агрегаташа. Механизатораша сихлуш ба. Цар дика кхетаду дикен ший ханнахьей аьхача лаьтта дlайийнача доакъара культураша пайда дукхагlа хургбоагla. Торо хургья хьайбашта шортта дика доакъар lалашде. Лаьтта оахаш йиъ трактор я. Тракторaша шин сменах болх бар бахьан доалаш лаьтта аьха доалаш латт. Укх цхьан - шин дийнаь яхар санна, даь Заргла уж балхаш.

Лаьтта оахаш йолча тракторaшта тlеххьа кхашка яраьккхаь хlана доланъара хьажкlаш дlаюш йола агрегаташ а. Чах аргlаш лаь а баькка, хlанз хьажкlаш дlаюш ба механизатораш Бахаев Лаьча, Хацаев Абуязийт. Укхаза а денна тlеххоачашlю цар шоай сменаш заданеш. Доакъара культураш массеха дийнаь дlайийна ергья.

Дийденнадац тха къахьегамхошта тlадоагlача шера кургболча хьувкъама йоакхо ела а. Ялат цlендеча пункте хийца деш да фуна ялат цlендара балхаш. Из болх беча белгалаьннав моторист Хашиев Мухарбик. Цун хьанарах тийша да ялат цlендеча техника хаддалза болх бар. Ишта дика болх бечарех я Анзорова Довхан, Бахаева Лада, Акиева Паьтlамат, кхычар а цlендаь доаккхаш латт тlеххьара ялат.

Ишта да тха колхозкой гlулакхаш. Къахьегамхошта дика кхетаду шоай декхараш, хlаьта ишта дика уж кхоачаш а' ду.

Т. ИДРИСОВ,

Сунженски района «Восход» колхоза керттера агроном.

ПАРТКОМИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ЯХЬИ

Шерачара-шерачара лакху производственно - товарни контора коллективна толамаш. Партийни комитето тIаьIертта къовсам лоаттабу производства ерригача звеньяй къахьегама культура лакхъяра, цар болх дика вIаштIехьбаккхара.

Парткомо лаархIа теркалбу хIара подразделене болх, дикагIдола хьокхамаш къестаду, церна апализ ю, цудухьа дика мел дола хIама хьа а херже, кхыча коллективай балха юкъе хьу.

Кийчача продукциа реализаци яра ворхI бетта план дикал хьалха — 1970 шера 23 июле кхоачашъяьй. Планал совгIа массехк миллион сома маьха продукци кхьачай мехкага.

ТIоьна хетачох, цу гIулакха тоьал боккхача лоархIаме я коммунисташа вIаштIехьйоахаши цар хьалхе лелаеши йола социалистически яхь. 300 гаргга сиг ва уж коллективе, царех дукхагIа барaш лаам сийлахьча гIулакхашта хьалха латт.

Мишта дел. варте XXIV-ча съезда сийна чьржа социалистически яхь?

Къахьегамхой творчески хьинар ша мотта дегIа я кхуллаш. Партийни организаце къовсам лоатта, бу яхьа кулгалдеча компанейщиней формализма ца хилийтара.

Партийни комитето шаьра кхетаду, социалистически декхараш оттадари тIаэцари — иа гIулакха цхьа юкъ мара ца хилар, эггара керттердар коллективна ерриге звеньяш тIайийна декхараш кхоачашдара оарцагIъахар долга. Партком а цеховой партийни организацеш а даим хьеж декхараш кхоачаш мишта ду: цу хана яхье хьалха коммунисташ латтилга Iалаш а деш. Декхарашка белгальъь рубежаш яара хьалхара профсоюза заводской комитета хьинари бехктокхама айбу, производствера беррагача болхлой творчески инициатива дегIаккхьа, парткомех цеховой партийни организацешкри даим ладуегI декхараш кхоачашдара лелдамах болча хоамага.

Цехий партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша тIайийца декхараш мишта кхоачашду хIара денна дIагойтара пайда эц массово - политически балха тайп-тайпарча формех, къаьстта а кепайоазовах, хьоккамий доскех, гойтара агитацех, пропагандиста, политинформатора бигара доагIача дешах. Яхьа низ чIоагIа совбоаккх яхьа итогаш нийса яро, дикагIа болча болхлошта еча моральни материальни поощрене формаш шоайла цхьана нийса теръяра.

Социалистически яхьо чулоцай 7 цех, 22 участок, ерригa сменеши бригадаша, берий учреждениеш. ХIара участке шоай да социалистически декхараш, участкаяй декхарашка хьежжа тIайилу смени декхараш.

Яхьа итогаш хIара бетт-бетта юкъ смени, бригадия, участкоя собранешка. Участкашта юкъерча яхьа итогаш цехий комитетий шеррача заседанешка юкъ. Социалистически декхараш кхоачашдарех йола материалаш производственно - массови комиссеша кийчъю.

Цехашта юкъерча яхьа условеш 3 группана йийкъа я. Хьалхарча группана юкъейоагIа керттерча цехий, вешта аьлча №№ 1, 2, 3 йолча цехий коллективаш. ШоллагIча группана юкъейоагIа гIоне йолча цехий коллективаш, вешта аьлча лаборатори, №№ 5, 7, 8 йола цехаш. КхоалагIча группана юкъейоагIа участкай коллективаш — машинаш-аьлча участок, ПКБ, боахама участок. Бальни система болаш я цехашта участкашта юкъерча яхьа условеш. Баллаш дукхагIа цхьача цехийи участкайи коллективашта мотт хьожаю, карара кара гела цIе байракх е вымпели ахчан премиш цу группага хьежжа.

Цехашта юкъе лелаяьча яхьах ахчан премеш хьожиеча хана цехашка белгалйоах производственни плаи дикагIа кхоачашьякха къахьегама оасарле йолаши йола участкаш.

Болхлой участкови, смени, бригадиш собранешка хIаргIачдоах яхьа юкъера кхоачамбоацараш белгалйоах яхье хьалхалаттарем.

Цул совгIа, дезача декой сийна участкай, сменай, бригадай производстве хьалхалаттараш Сийлени грамоташца белгалйоах производственни хьокхамеш лакхдарах.

Коммунистически къахьегама тIехьарча боламе социалистически яхьа лаккагIча формана юкъе дакъа лоац ерригача предприятие: 6 цехо, 19 участка, 2 установка, 26 сменан бригадан. «Коммунистически къахьегама коллективаш» яха сий дола цIи яьккхай 1-ча цехо, 3-ча установка, 3-ча участко.

Коммунистически къахьегама ударника сий дола цIи тахан 423 саго, царех 126 саг КПСС член ва.

КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Письмо дийнача тIехьагIа партийни комитето, цеховой партийни организацеша дикка товбаьб производства эффективность дIахолакхъяра декхараш кхоачашдара тIаберзабаь организаторски массово - политически болх.

Оаха шаьра кхетаду ерригача заводаша болх ритмично бетта тха предприятие дика барех тийша хилар, цудухьа партийни организацеш шоай уйла тIаерзаш къахьегама оасарле лакхьяра, производство ритмично лелайтара, бедала энерго-ресурсаши кхоара. Тха 7 бетта декхарашкара къаьстта белгало яр производство резерваш кIоаргга лахар, арахеча продукци дикагIа хилийтар.

Укх тIеххьарча хана производственно - товарни конторе дукха мероприятеш чакхъяьхай процессаш эргайоахаш тоаяра, болхлой къахьегам аттача баккхара тIаерзаь. Эггара лоархIамегIа яраш укх тайпара я: бензинаш хьадара процессана автоматизаци яь, цу гIулакха укх шере болх бе йолайлийтай бензинаш хьадара процесс дикка сихъергйола автоматически вIашагIъдара станци. Боарамаш нийса уттадарех пайдагIа долча тайпара вIашагIъдарех чотах бозача маьха йола Iалаьмате дика компоненташ присадкаша кхоачий, дикка аттача баьккхаб болхлой къахьегам.

Реконструкци яьй лакхоктановн бензинаш хуххагIа хьадарех чудуттареи боадама.

30 эзар тонн чухоаш йола сиктость хьалъяй мехкдаьтта продукташ Iы а хулаш феца дIаухийтаргйоацача, болхлой физически къахьегам аттача баьккхаргболча эггара толашагIа йолча аппаратурана кийч а я.

Аз сайна хоашшеха а тхоай предприятие дегIаахара цхьайола мероприятеш мара хьанйиаш, хIана аьлча объем Iалаьмате йоккха я, хIаьта уж ерригаш-м вIаллала дагарьяь а воаладургваш. Парткомо, цеховой партийни организацеша активоген политинформаторашкен гIолла даим болх бу коллективана хьалхашка латта декхараш дIадовзийташ, коллектива низаш тIаерзаду тIайийца декхараш кхоачашдара.

Парткомо, цеховой партийни организацеша чIоагIа уйла тIайокийт доаш дола мехкдаьттех мехкдаьтта продукташи кIезигдар дукха тIахьожам лоаттабара дешашта. Аьхка цхьан июль бетта цу гIулакха 10 рейд яьй заводской халкъа тIахьожама группа «комсомольски прожекторана» аьлча.

ХIана коллективе хьы а чIоагIа, гIо дегIайоатIаш, латт КПСС XXIV-ча аргIайирча съезда сийна лелаю социалистически яхь. Массаза а сайна хьалха латт коммунисташ.

И. КАЦЕВМАН,

Грозненски производственно-товарни контора парткома секретарь.

ТЮМЕНСКИ ОБЛАСТЬ. Эзар километр хIана яц ьюне йоккхе тайгерча ораши, хьашаш, урашашкех гIолла дIайихача Игрим - Серов газопровода Юкъерча Урала йоицагIйоача предприятешта дергIа Iалама газ ена. ХIана Комсомольскера Пунга кхачолца цу газопровода шоллагIа газ диллара болаш дIадойадаш латт. Из болх бе йолалийтарца тюменски Къилбасеерча газа йIаьхийча моттигашкера газ кхьача уральски заводаш кхы а дукхагIа кургъа.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аттехьа): Комсомольски — Пунга газопровода шоллагIа линии юллача участке ва «Нефтепроводмонтаж» треста специализированни управление механик Ю. Н. Немов, мастер А. А. Беланов, слесарий монтажникий бригадир В. М. [illegible].

А. ГРАХОВА сурт.

ТАСС фотохроника.

ЛОАРХIАМЕ ОБЪЕКТАШ ХЬАЛЪЕШ

КПСС ЦК июльски Пленумо юрта боахама хьалхашка доккхий декхараш оттадаьд. Юртбоахама продукци дукхагIа яккхара, колхозий, совхозий, юрта боахама кхыча предприятей производствени база чIоагIъяра дукхаь капитальни гIишлош хьал ца йича яргъяц.

Вай республике юртбоахаме объекташ хьалъяра гIулакх мишта лийнияд укх тIехьарча хана? Юрта боахам дегIабоалабара хIара шера йоаккхий средстваш хьежаю. ДIадахача 4 шера капитальни гIирсаш хьалдаргеи техника Iалашъергеи дIадахар 156 миллион сом да. Иза кхессел мара дацар цул хьалха семилеткаш дIадахийтар. Ерригача республика капвложенех 20 процент мара кхачац юрта боахамга. ТIеххьарча 4 шера духхьал совхозашка хьалъяьй 16,1 эзар бежан, 1900 хьакха, 31,2 эзар устагIа, 58,7 эзар коа тIара оалхазар чудоахкаде помещенеш. Хий дехка лаьтташ 18,2 эзар гектар — дукхагIа хиннад.

Дукха каха чубаха цIенош, школаш, больницаш, клубаш, берий бешамаш хьалъяьй юрташка. Духхьал укх пятилеткагIа 20 эзар бера лаьрхIа школаш яьй. Ерригача совхозашта, кхьаннегара дIаяйккхача 30 колхоза электрификаци яьй, газ чуйиллара балхаш деш латт. Уж керда гIишлош хьалъярах юрта боахама керттерча фондашта 94 миллион сом тIаькхийттад.

Юрта боахама гIишлош хьалъеча дукха кхоачамбоацараш нийслу. Капиталовложенеи объекташ хьалъяь яарен планаш шерра шера кхоачашъяц. Цудухьа лоагIа йола дIахьожаь средствош пайда ца эшаш ес. Дукха гIишлош хиннахьа хьалъяь ца яарах средстваш йов, тIаккха капвложеней эффективность лохлу. Иштта 4 шера пайда ца эшаш 23 миллион сом совгIа дикарах 10,2 эзар бежан, 7,9 эзар устагI чуболлал йола помещенеш дIа ца луш йисай, 332 гектар хий декха лаьтта кийчдайзар. Из бахьан долаш хьалъяь ца йоллаш йисача гIишлой боарам кхы а 12 миллион сом совбаьниаб.

Юрта боахама гIишлош ледара хьалъяра бахьан къахьегам лерттIа вIаштIехьбаьккха ца хилар, гIишлошъяра балхашта кхоачам боллаш индустриализаци халача балхашта механизаци ца яр да. Производствени база эсала я, материально-технически Iалашо во я. Объекташка дIа юха йийкъай материальни къахьегамех ресурсаш, балха тIа хула бреи дIайоахаш ха а йоаш зелаш а ду. Цудухьа «Чечингстрой» треста, «Чечингколхозстрой» объединене коллективаша вIаштта массехк шера паччахьаткхеи план кхоачашъяьяц. Юрташка производствени культурно-бытовни объекташ хьалъяра графикаш телхаю. Масала, Старо-Юртовски птицефабрика, 200 саг чухоаша Каргалинскера культура ЦIа, дукха кхыдола гIирсаш хьалдеш графикагIа йоагIачул 2—3 дуккагIа ха йоайир. Юрташка гIишлош хьалъяр чIоагIа тIехьатег заказчикаша гIишлошъераш проектно-сметни документацеца, ахчаша, оборудованеца ханнахьа Iалаш ца баро. Иштта юрта боахама Министерствос ший ханнахьа эшаш йола оборудовани дIа ца яхьийтарах хьалъяь яьиначул тIехьатIа бIарчача шера дIа ца луш лаьттар Серноводске общежитиех чубаха цIаи. Иштта шина шу совгIа ха йоайир Алханчуртски совхоза комплексии объект йисте ца йоаккхаш. Нохч-ГIалгIай АССР Юртбоахама Министерства, «Сельхозтехника» объединене, консервни промышленноста объединене, «Скотопром» треста, кхычар боагIача тайпара заказчикий болх вIаштIехь ца баьккхарах «Чечингсельстрой» треста балхаш кхоачаш ца деш тIадиса дебиторски декхараш 650 эзар сома да, аьлча аз шера планага дилача цул боарам 13 процентага кхоач.

ДIахо йодача хана юрта боахама хьалхашка кхы а доккхагIа, бехктоккхамегIа декхараш отт. Кердача пятилеткагIа капиталовложенеш дIадахийта деза 200 миллион сом. «Джалка» совхозе 200 эзар котама лаьрхIа фабрика, Грозненски, Сунженски, Шелковской районашка 50 эзар моттиг йола хьакхарч яколбе комплексаш, кхыйола производствени культурно-бытовой объекташ хьалъе езаш я. Из программа толаме кхоачашъяра подряд(ни) спосабах дукха балхаш де деза — 75—80 миллион сома маьха.

Де деза балхаш дукха да. Дика индустриальни база йолча йоккхийча, дика кийчъенача организацешта мара дуларгдац уж гIирсаш. Цудухьа «Чечингсельстрой» треста, «Чечингушводстрой» «Чечингпромстрой» управленеша, межколхозни гIишлошъеча организацеша, кхычар лоацача хана толде деза бетон, аьшкабетон, столярни изделеш арахецара гIулекх. Иолаш йолча заводашка дукхагIа кирпичи арахеца еза «Чечингколхозстрой» объединене. ТIаккха мара шийна кирпичик Iалашъюларгьяц цунга. Цул совгIа республика промстройматериалий управлене юрташка гIишлош хьалъяра кхоачам болаш гIишлош материалаш арахеца еза. Юрта боахама Министерства, Министрий Совето капитальни гIишлои управлене, «Грозвино» объединене, «Скотопром» треста, кхыча заказчикаша шийханнахьа ахча дIахеца, документаца кийчъе еза, тIехьа ца йоахаш хилийта еза оборудовани, кхыйола материалаш. Хьалхе а кийчо а яь хьийе еза яь хьийи объекташ. Объекташ хьалъяра лоаттабу тIахьожам чIоагIбе беза, материальни а кхыча а средствашта дIа-юха ца а екъийташ деттIа доал де деза.

ГIишлошъеча организацешта юххьхула эргахха еза социалистически яхьа методаши формаши, къахьегами оасарле лакхъяра, экономе режим чIоагIъяра тIехьара къовсам лаьгIбалийта йиш яц, дисциплина телхар цIендиш дIадаккха, резерваш боагIача тайпара пайда нийбелга товде деза.

Болхлой материальни безам совбаккхара, къахьегама оасарле лакхъяра, гIишлой материалашка вIешагIа мах дIабахийтарах график телха ца яраи чIоагIа лоархIаме да аккордно-премиальни системагIа алапи телар. Цу дакъе материальни къахьегаман ресурсаш дIа-юха а ца екъаш лоархIамерча, листехк езача объекташка дIахьежае еза.

Уж керттера декхараш кхоачашдара сихха оарцагIъала еза партийни, профсоюзни, комсомольски организацеш, бокхамий кулгалхой. Цунах тийша да юрташка гIишлошъерий гIулакхаш. Уж декхараш кхоачашдар Июльски пленума решенеш кхоачашъярца дувзадена да. Иштта мара партешт XXIV съезда толаме накъадоагIилга лархIа йиш яц.

В. ВИННИКОВ,

КПСС Нохч-ГIалгIай обкома гIишлои отдела инструктор.

■ ■

КПСС XXIV съезда сийна Грозненски швейно - производствени объединене цехашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалха латт шоллагIча цеха коллектив. Валови продукци арахецара ворхI бетта план тIеххкхоачашъяьй цо. Къаьстта дика болх бу цига шоай смени нормаш 120—125 процент кхоачашъеча хIамаш тегараша Н. Моисеевас, Э. Вартановас, мастера В. Саркисьянца, кхычар.

СУРТА ТIА: болх беш я мастер В. Саркисьянц.

И. Плиева сурт.

■ ■

ХЬАЛХА ЛАТТАРАШ

КПСС XXIV съезда сийлена лаьрхIахара керда социалистически декхараш тIа я нийца къахьег Грозненски аьшкабетона конструкцей завода коллектив. Дукха коллективаш я заводи цехашта юкъе хIаннлела ворхI бетта плаи кхоачашъяь. Хьалха латт М. П. Карапетьяни Г. П. Сидельцеви керте латтачи кхоалагIчен асфальто-бетонни цехий коллективаш. Селхан яьш итогех ворхI бетта планин 110 процент кхоачашьяьй цар. ХIаннлелкъа цар планал совгIа арахийбе маркаль бетон, асфальт, кхыйола продукци эзараш кубически метраш я. Царел дукха тIехьакхаш яц Н. Сапруновас, А. Арутюнова, В. Королькова кулгалдеча цехий коллективаш. Уж а сентябра чутах къахьегаш я.

Е. САМАРСКАЯ,

Грозненски аьшкабетона конструкцей завода плановн отдела инженер-экономист.

ИНТЕРНАЦИОНАЛИЗМА ЛЕНИНСКИ ПРИНЦИПАШ

Болхлой боламе хьахинна пролетарски интернационализма, къахьегамхой дунен халкъашта юкъерча солидарноста идеяш пролетариата революционни идеологена ларде яда, марксизма - ленинизма хьехамах дIахада йиш йоаца дакъа да.

1-ча Интернационала Хаина оттадаь хинача Устава тIа а тIехьа белгалдаьккхадар, къахьегам мукъабоаккхилга — моттигерен къамаши проблема а йоацаш, хIанзара общество чуйолаш дола дерригa мехкаш чулоацаш йола социальни проблема хилар. Дунен халкъашта юкъерча болхлой Товарищество керттера декхар лаьрхIад К. Маркса къахьегамхой интернационациональни цхьоагIон солидарности» цар цIека бос, уж тешаш бола дь е къам мичча тайпара дале а» (К. Маркси Ф. Энгельси, Соч., т. 16, оагI. 13) чIоагIъелга.

ДIахорча исторически замалахь — пролетарски революцей къамий - кортамукъален боламийн замалахь — В. И. Ленина дIало дегIайоалаяьй пролетарски интернационализма принципаш, кердача выводашнен идеяшцен вIаьхий яьй уж, социалистически интернационализма принципаш а бакъьаь хьоттаяьй.

Цо белгалдаьхад, капитала дунен чу къахьегамхошта духьала цхьан долча классай цхьоагIо, Iазап латтаракшта духьала царна Iазап тIалоаттадерий цхьоагIо хилар а цудухьа Iазап тIалоаттадераншта духьала толаме къовсам лоаттабара Iазапе латтача классийн халкъийн чIоагIа цхьоагIо, тайп-тайпарча мехкий пролетарешь чIоегIагIа йолча интернационални цхьоагIоне айкха вIашагIкхетилга эшаш хилар а. Къахьегамхой тIахьийхаб Ленина шоай мугIараш къаьстта дехьадении хилар дIадаккхара, сиькъаича къаман къахьегама отридех дунен халкъашта юкъерча капитализмана духьала къовсам лоаттабар духьа бIарча цхьа интернациональни эскар хьадара. «Капитал дунен халкъашта юкъера низ ба, — яздаьд цо. — Из эшабара дунен халкъашта юкъера болхлой цхьоагIо, дунен халкъашта юкъера цар цхьоагIо эш». (Соч., бизза гуллам, т. 40, оагI. 43). «Дерригача мехкий пролетараш, вIашагIкхетал» яха цIаккха а керттоаца лозунг Ленина дегIадаьккхача мехкий къахьегамхошкен тоIадаь доахкача къамашкен баьча кердача боевой тIахьехамца дIакхоачашдаьд: «Дерригача мехкий пролетареши тоIадаь доахка халкъаши, вIашагIкхетал».

Марксен Ленинен хьоттаяьчен бакъяь хьахьекхачен интернационализма принципаца хьакхайкаду дунен халкъашта юкъерча пролетариатен халкъий къамаи-кортамукъален боламийн оалангара хьашташ цIоай низи лоархIаш вай хенa а ше ма барра бус цар. вай ханара революционни низаш кхотедара низ боле средство я уж. Социалистически созружества халкъаша, дунен демократически прогрессивни низаша шоайла вежараша санна лелаеча гIулакхашта ларде яда уж. Къахьегам лоалара баккхара а йиззa бокъо йоацаш дола халкъаш эксплуатацен Iазагеи къаьнарчен кердачен формех мукъалахара а хьанталца, реакционни империализманен духьаларча къовсама хьанташа дIадех интернационализма принципаш лерраIа чакхйоахьилга, болхлойн коммунистически партеша, дерригача антиимпериалистически низаша шоай гIулакхаш цхьан бартеча чакхйоахилга, дунен революционни процесса ерригa отрядаши тоатоташи вIашагIтохилга.

* * *

В. И. Ленина гучаадьйнад, дунен халкъашта юкъерча пролетариата кортамукъален къовсамаш тоIадаь доахнача халкъийн къамаш-кортамукъален боламашта юкъе органически бувзам хилар, дунен пролетарийн тоIадаь доахкача халкъийн цар духбувза хьаст вай ханарча цу кертерча шии революционни болама чIоагIагIача цхьоагIонах латташ хилар.

Къамаш проблема эггара чIоагIагIча тайпара теркалъяра тIехьа хиннав В. И. Ленин, цо дIадийхад «социализм бахьан долаш лоаттабу революционни къовсам къаман дене революционни программапа бувзилга» (т. 27, оагI. 62). Къамий бокъонаш цхьатара ца хилароп къачашта юкъе кийско ца хиларон санна чIоагIа юкъаетташ, белгалдаьхад цо, къахьегамхой классови солидарность дегIайоагIиаген чIоагIлулгеи. Пролетариата революционни къовсама декхар — саго сага эксплуатаци дIаьькха ва - Iеш, халкъо халкъ лоалла оттаделга а дIадаккхар «Интернационализман социализман оалангара принцип: партIата хилй бий ш кхы халкъаш лоацадеш дола халкъе» (т. 27, оагI. 259).

ДегIадаьккхача мехкий пролетариат капитала Iаьдалах мукълоалалургдац лоалла оттадаь хачкъаш къамаш колониальни Iазапах мукъа а ца доахаш. Къмарна Iазап тIалоаттадеш долча къамий пролетариато хьаллоаттабе беза шоай мукъагIа хила бокъо яккхар духьа тоIадаь доахкача дерригача халкъаша, ерригаза колонешен ахколонешен лоаттабу къовсам. Из ца хилча интернационализм яц, из ца хилча доал ду къамаш великодержавни шовинизма позицешкахьа чу ца такха оамал баи. Бокъонца йола интернационалист хилара яздьд Ленина 1918 шера, «ший къамач уйлаяь ца Iеш, цул лаккагIа ларха деза дерригпей хьашташ, цар массане юкъара паргIатон цхьатаррах бокъонаш» (т. 30, оагI. 44—45).

Иззa бокъонаш йоацача халкъий пролетарешка ала дегахьа Ленина белгалдаьхад, къамаш шоай мукъагIа вIаши гаргадолхулген вIашагIкхетилген цар хьаллоаттаде дезаш хилар. Цар къовсам лоаттабе беза «мелконациональни готтала, къам ше цхьаь къоарчалевна кхычариерв хийралъина хилара духьала, частни хьашташ юкъарча хьаштий мукъагIа лахийтар духьа» (т. 30, оагI. 45). Из ца хилча интернационализм яц, из ца хилча буржуазни национализма позицешкахьа чу ца такха оамал бац йизза бокъо йоаца къамаш.

Интернационализма принципаш лардаеш белгалъеш Ленина теркалдеъа тоIадаь йоахкача классийн лоалла лоаттайеча халкъийн хьашташ цIаш. лерхIараш юкъара, моастагIа юкъара хилар, цудухьа къовсама логика дIадеш шоай низаш цар вIашагIтохилга. Ший классови хьашикен хьакхьечa оалиен дилла пролетариат интернациональни я. хIаьта цун къовсам интернациональни маIан долаш ба. Цхьабакъд, юкъарча моастагIчоа духьала къовсам лоаттабац цо, беррагача цхьоагIонхошца цхьана лоаттабу, цу дакъе мехка чуь санна, иштта дунен халкъашта юкъерча арене а тоIадаь доахкача халкъий кортамукъален боламца цхьоагIо а йолаш. Деррагача къаманен расашцен къахьегамхой интернациональни цхьоагIо хилча мара хоаргдац пролетариата къаманч дунен халкъашта юкъерчен капиталa низаш эша а даь котало яккха.

Пролетариата, беррагача къахьегамхой классовни къамани хьаштаеш вIаши духьале ца лац, гармонически (массе оагIорахьара) вIаши тарлуш да. Патриотизм интернационализм цаI шоллагIчоа духьал йоацаш, тоаш, вIаши ювзаена я, даьлена эггара чIоагIагIа мутIахь бола патриоташ эггара чIоагIагIа дог тийша интернационалисташ болаш бус. Цхьан къаман къаьстта дола ший хIама а иштта ца тарлуш дац кхыча къаман къаьсттача ший башхалонца. Декхар сених латт аьлча, из латт, къахьегамхой къамани интернациональни хьашташ нийса цхьана тардарах а дерригa низаш социализм бахьан долаш лоаттабеча юкъарча къовсама тIаерзадарах а.

Къамий болмий хьашташцара пролетариата классови къовсама соотношеии къоастаеча хана лоархIамегIа бар пролетариата классови къовсам ба. Цхьабакъдъ къамий хьашташ теркал ца дара маIан долаш вIалла а дац из. «Къаман дош, — яздаьд Ленина, — болхлой дешаца нийсдича лохагIа латтаи хиларах «шеко йолаш хиннавац Маркс. Цхьабакъда, къамий боламий хам ца бара гаьна я цул теори лаьттанна сигале миссел» (т. 25, оагI. 301).

Цхьан къаман демократе хьашташи дерригача мехкий демократе хьашташи ханна вIашка ца доагIаш дисачул тIехьагIа пролетариато хьалхараш дунен халкъашта юкъерча болхлой класса хьашташ да. Къметтел «цхьан мехка демократе хьашташ а, — яздаьд Ленина, — массехк е дерригача мехкий демократе хьаштий мукъагIа дахийта деза» (т. 30, оагI. 43). Из дале е е кхы дале а болча мехка демократе хьашташ дукхача хана пролетариата юкъарча кортамукъален къовсама хьаштех дIакъоастадаи дIахоадедах мегаргдац уж массенеца дийза, дунен масштабе лархIа деза уж. «Демократе дIадехаш дола цхьоалгIа хIамаш, — яздаьд Ленина,—цу дакъе ший мукъагIа хулга а, дерригa чулоацаш дац, юкъарча демократически (хIанз: юкъарча социалистически) дунен болама дакъаш да. Цхьаннайолча хьадача моттигашка дакъаьчо юкъарчоа духьале еш хила а тарлу, тIаккха юстара кхосса деза из» (т. 30, оагI. 39).

Интернационализма езагIа йола принцип хьа я кхайкаь. Ленина белгалдаьхад, цул эггара нийсагIа йола тактика укх тайпара принцип лерраIа чакхйоахаш яр хилар: «Цхьан мехка кхоачашдуларгдар ма котта дукхагIа де дерригача мехкашка революцен дегIайоалаяра, хьалдацара, сомаьххара» (т. 37, оагI. 304).

Пролетарски социалистически интернационализма принципаш чакхйоахача юкъарен кхоачашъянза яргйоацен правило ше белгалъеш, Ленина яьзад: «Пролетарски интернационализмо дIадех цхьа-дале, цхьан мехкарча пролетарски къовсама хьашташ дерригача дунен масштабе лоаттабеча цу къовсама хьаштий мукъагIа лохийтилга; шоалагIа-дале, дIадех буржуази эша а яь котало йоаккхаш долла къам дунен халкъашта юкъера капитал тIера кхоссар духьа йоккхий къаман халонаш дIатIаэца низ кхоачаш кийчен хулга» (т. 4, оагI. 166).

Россе (цул тIехьагIа кхыча мехкашка а) социалистически революци котъяларо керда чулоацам юкъебихьаб пролетарски интернационализма политикана: цу тIехьарчох социалистически интернационализма политика хиннай. Нийсболхлой класса вокх мехка пролетариата къовсам а оагIув а гаьнь санна Октябрь котбалалехье пролетарски интернационализмана тешаме хулга цхьан мехка хьалдацарен цунцa солидарность хиларен маIан долаш хиннадале (пропаганда яра, нийса лаьрхIара, материальни новкъостал дара доакъе), хIанз, паччахьалкхен Iаьдал ший бе деллачен буржуази эша а яь котало яьккхачен вай мехка пролетариатага (цул тIехьагIа социализма кхыча мехкий пролетариатага а) торо кхаьчай классага гIоллярча шоай вежараштен тоIадаь доахкача халкъий кортамукъален боламаш кхы а дукхагIа массе оагIорахьара новкъостал де — цу дакъе политически, культурни, тIеIа.

Болхлой класса котало къамий болчара (вешта аьлча цхьан мехка яьккха) интернациональни я хиннa дIаотташ латташ хиларца дувзадена Ленина лаьрхIад: «Эггара чIоагIагIа йолча кигийбуржуази къаман харп уйлашца» лоаттабу къовсам сонаш беш, кхы тIа а къаьстта лоархIаме дул цун маIан, «эггара хьалхарен лоархIамен декхар» а хиле дIаттт из. Ленина хьалхагIе а бIаргадайна хиннa из хIама бокъонца баьи а хиннa дIаэттад вай хана, социалистически къамий содружество къахиттачен дегIаухаш латтачен хана.

* * *

Пролетарски социалистически интернационализма керттера принципаш ше белгалъеш, Ленина цунна цхьан бакъдаь хьахьекхад коллагIча тайпара из дале а националиэма айпа духьал къовсам лоаттабанза бар ца хилар. Ленина маьар хиннабац болхлойн коммунистически боламерча массе тайпарча национализмаца, массе тайпарча националистически харцонашцен шеконашцен. Цо хьаьгуча а доахаш дIадовзийтад гIожача, низаш деча, великодержавни национализмагара хьалоладена кхычеттел социализма лардаш а бакъеш болча, кагийбуржуазни, мешански, «цIенача», «гоазагIа хиннача» национализмага кхачалца болча национализма массе тайпаши оагIош. Социализм национализмаца тарьяра духьала, революционни марксистски теорена тIехьара моллагIча тайпара а юхадовлара духьала, интернационализман социализмни идеех «национализма къаьстта тайпа» дара духьала хиннай из. Хоадамболаш духьалийнав из интернационализма маIача политикен оппортунистически харцахьадахара.

Болхлой класси къахьегамхошка дола шерра алламаши буржуазия национализма влиянии хургьяц ала хIама долаши хургйоацаши дац. Националистически харц уйлаш чIоагIа чуессай кагийча буржуазех долча шеррача эдемаштен пролетариата цхьадолча дакъан, хIаьта иштта дукхача хана Iазап тIалаьттача къамаштен марксистех цхьадолча дакъе национализма у хьадалара къаьстта аеттув бола хьалаш долча мехкашкен.

Кагийбуржуазни национализмаша, белгалдаьхад Ленина, интернационализм лархIаш къамий бокъонаш цхьатарра хилар баккъадаь тIахьарех мара, хIаьта къаман эгоизм меттахьа ца хьоеш ют. Къамий бакъонаш цхьатарра хулга шоаш дIадехар къамаш декъарен хийрадахарен хьехамца къамаши расаши шо-шоаш хилара хьехамца, болхлой класса гIулакх къамашта дIа-юха декъара хьегамца цхьана тарлу цар. Къамий лоIамен суверенитетен принципаш буржуазно-демократически уйланца а еттаеш, цар дикка шоай халкъий къамен хьаштаи дунен халкъашта юкъерча пролетариата хьаштал дезагIа лоархI.

Кагийбуржуазни национализмаш социалистически интернацио-

ПРОИЗВОДСТВО, КЪАХЬЕГАМ, УПРАВЛЕНИ ВІАШТІЕХЬЯККХАР ТОАДЕЛГА

Керда техникен дикагІйоля технологин производствина юкъе йоаларах, мехкдаьтта доаккхачеа интенсификаци ярах Малхбузен Украински мехкдаьттахоша дика къахьегама толамаш баьхад. Ерригача управленешкарча балдашта комплекси механизаци автоматизаци яро къахьегама овсарле лаххъе йиш хилийтай. Цу кердача системах мел пайда бол кхетадергдолаш масалеш доаладе йиш я. ДІадахача шера планал совгІа даьккхар 19 эзар тоне йехкдаьтта, 112 миллион кубически метр газ, реализаци яь продукци 1412 эзар сома маьха я. Керда техникен дикагІйола технологин производствина юкъекдаьхарах паччахьалкхенна хиннa пайда 1760 эзар сом да.

Кердача система хьалашка предприятей балха социалистически кулгалдара керттера доствм ба къахьегама овсарле лаккъяр, керттерча фонлех дикагІа пайда эцар, керда техники технологи производствина юкъекдаьхар, арахецача продукцеи дикала цахалдаш лаккъяр. Уж ерригa мероприятеш чаккъяха вІаштІехьдаргда производства организаци управлени эргалькхача хьалишка.

Объединене системе производствина кулгалдара организационни структура Іомаеш укх тІехьарча шин шера дукха балхаш даьд «Укрзападнефтегаз» объединене. Дукхеча доакъоша ехъалуш я объединене структуре»: буровой бригада, бурувдетта участок, бурувдетта контора, буровой трест, объединени. Мехкдаьтта доаккхачи: мехкдаьтта доаккха бригада, участок, мехкдаьтта промысел, мехкдаьтта промыслови управлени, объединени.

Мехкдаьтта газови промышленноста организаце, управлене, экономе Ерригсоюзни Іилма-тохкама институто (ВНИИОЭНГ). «Укрзападнефтегаз» объединене СССР мехкдаьтта промышленноста Министерства болхлойшца цхьана дукха мероприятеш белгальяьхар къахьегама производства управлени вІаштІехьяккхар эргалькхия тоадара. Уж тІеерзаь я къахьегама овсарлен алапени юкъера соотношени хуйце а кулдаш къахьегама овсарле лакхъяра. Цул совгІа чаккйоаха мероприятеш тІеерзаь я мехкдаьтта доаккхачи буруш тохачеи болхашта кулгалдеча системера сиййола эвеньеш дІаяхяра. Производство, къахьегам, управлени эргалкхара дукха предложенеш екйнай. Царех керттерчар достамаш укх тайпара да: керттерен гІояна йолеи производстваш екъар, цхьатарра йола специализированни производствош службаш вІашагІтохар—производства инженерни диспетчеризаци дийнахьи буси бола бергболаш гІулакх вІаштІехьдаккхар, цо торо хулйт производственни процессашта цахалдаш тІахьожам лоаттабе, планех лаьрхІача хьесапе материально - техническа гІулакх де.

Кlаьига ала деза до кердача хьесапе кулгалдергдолча организационни структурага эхначча предприятеех лаьца. Алхха кердени бехктокхамеи декхараш гІалехкад инженерно - диспетчерски служба болхлоштеи производственни гІулакхаш деча бола болхлоштеи. Керттера текущи производственни декхараш шоаьтта хьатІа а йийца цар дукхагІа ха хулйт функциональни отделий, службай, управлене кулгалхой предприятена беча балха анализ е, производство дегІайоалйра перспективаьцка хьажа, производства эффективноста рентабельности лакхъяра дешашке хьажа.

Инженерно - техническа службай керттера декхараш да дайнахьи буси йола график кхоачашъелга Іалашдар, ишта декхарии беттан планаш кхоачашъергйола гІулакх вІаштІехьдаккхар, мехкдаьттан газови скважинаш тхалъеча хьовзам ца хилийтар, ерригача службашка цехашка, предприятешка ритмично болх байтар, керттерчен гІояне йолчен производствой болх кхетамца вІаштІехьбаккхар, керда техника, технологи, дикагІйола опыт производствана юкъеккхьар.

Производствени гІулакхаш деча базе болхлой декхараш да скважинашта эша оборудовани, механизмаш ишта буровойшта эша хІамаш цахалдаш Іилашъяр. Укх шера цхьоллагІа январе чакхдаьхар «Укрзападнефтегаз» объединенера ерригa предприятеш кердача структурага ахара балхаш. Управлени кердача структурага ьынечул тІехьагІа ши буровой трест, ялх бурувдетта контора, кхоъ мехкдаьтта промысел, скважинашта капитальни ремонт ю контора, ерригa дІаяьхараш 50 совгІа структурни подразделени я.

Цу цІераш ьаьача организацешта, предприятешта метта хІара мехкдаьтта промыслови районе вІашагІъеллай кхо мехкдаьттен гази йоаккха управлене (НГДУ) кхо бурувдетта управлени, центральни - диспетчерски служба, шиъ районни инженерно-диспетчерски служба. Цар кхоачашду дерригa оперативни буруя деттара дола балхаш. ХІьта мехкдаьттен гази йоаккхача управлене а центральни шиъ районни инженерно- диспетчерски службаш, ишта нига и производствени гІулакхаш дара база. Ишта организационни структура чаккъяьнначул тІехьагІа объединене йисараш 34 предприятиe организаци мара яц. Кхычахьа балха ваха йиш йолаш мукъаваьлар 317 болхло.

Цу мероприятеш паччахьалкхенна баь пайда 330 эзар сом да.

Кердача структурага мехкдаьтта предприятеш яларна дувзаденна болхлошта алапи телар, делага, бурув тохача болх беш хиначарна наха льготах пенси телара долча гІулакхага хьежар. Ишта планови хьоккамашца хьежжа болхлошта премеш телара лешага а хьежар. Предприятей керттерча хьоккамашка хьежжа премеш лел предприятей кулгалхошта, инженерно - технически болхлошта, служба болхлошта.

Кердача хьесапе кулгалдара системах торо хул дикагІа къахьегам Іалман дарда тІа вІаштІехьбаккха. МоллагІа балхаш де вІаштІехьдоал тайп - тайпарча предприятешкерча болхлой, торо я специализированни бригадаш вІашагІйоакха, къахьегама хьалеш тоаду, ишта кхы дІ.

«Укрзападнефтегаз» объединене опытца «Грознефть» объединене дІайоаккхаргья «Грознефтеразведка» трест, бурувдетта ерригa конторашь Али-Юртовски, Грозненски, Терски, Октябрьски, автотранспортни, вышкомонтажни, ремонт ера базе. Цар метта вІашагІйоалларгья буровой управлени, диспетчерски служба (центральни диспетчерски районни диспетчерски службаш).

Мехкдаьтта доаккхачара дІайоалларгья ерригa мехкдаьтта промыслаш, участкаш, НГДУ цхьайола цехаш, бригадаш. Цар метта вІашагІйоалларгья мехкдаьттен гази йоаккха управлени, диспетчерски службаш, хьажараш.

Д. ГАБАЕВ,
«Грознефтеразведка» треста НОТ отдела начальник.

ЦХЬАН БОАРРАМАГІА ДОХКА ДЕЗА ДУЛХ

КПСС ЦК июльски Пленума решенеш тІа белгалдаьккхад дулх доаккхинта шерра промышленни ларда тІа даккха дезилгеи бежана, хьакхий дулх даккхара йоккхий комплексаш хьалъе езилгеи. Дулх даккхара технологеи чІогІагІа эргаш я керда промышленни технологи. Цу технологе керттера дакъа да чуккаба кагий доахан дуккагІа кхлийтара дахкача доахан Іулах интенсивно пайда эцар, дулх тІаккхетаргдолча тайпара уж кхоабилга вІаштІехьдаккхар.

ХьатІадоагІача пхе шера йоккхий промышленни комплексаш хьалъе лаьрхІад вай республике а. Ишта, дулха бежанаш кхабара йоккха объекташ хьалъеш латт «Прогресс», «Минеральный» совхозашка. Цу тайпара объекташ хьалъергья дулха хьаккхарч кхабара Грозненски шурий совхозе, Ленина цІерагІча колхозе. Уж санна комплексаш Сунженски района «Победа», Шелковской района «Путь к коммунизму» колхозашка хьалъяра проектни документаци кийчъеш я. Республике хьалъе лархІад кролиеш деаю комплексаш а. Цу совхоза хІара шера ялх бІаь тонн дулх лургда.

Дулх даккхара керда промышленни комплексаш хьалъяро шеко йоацаш торо хулийтаргья дерригача шера дулха комбината ехьатарра дулх лоаттаде, из дукха дукхагІа даккха ХІана аьлча, хІанз республике дулх даккхара лелаеш йола система доккха кхоз, чамбоацар долаш я — сезонах мара дулх дІателен дулхакомбинате.

Бакъо я хинна дІаэтад дикагІа дерета дола доахан гуйран бетташка дулхакомбинате дІателилга. ХІьта шера хьалхарча бетташка доадеш доле доахан керттерча дакъе оида доациращ хул. Укх тІеххьарча шерашка дулха доадеш долча доахах хІаране дозал 250 — 260 килограмм хул, хьакхий дозал 80—85 килограмм, устагІаш дозал 33—34 килограмм.

Дукхача боахамашка керттІе вІаштІехьдаьккхадаш хьайбош дулха кхоабилга. Из де дулх доаккхилга ши-шегІа делилга. Из бахьан долаш, паччахьалкхенга дулх доалара план кхоачашъе гІерташ, дуккхача боахамий дІакхо йодача хана бизза пайда эца торо хилац дулха ресурсех, кІезигагІа хул хьайбаш. Цхьаккха дича а да йиш йолаш гІулакх дий укх шера хьадхарча ялх бетта дийнахьи буси хІара хьакханна тІаккхета дулх «Дружба» совхозе 160 грамм, «Ингушский» совхозе 158 грамм, хІаьта дукхача боадамашка 200—250 грамм мара ца хилар?

Хьайбош доажадара гІулакх во вІаштІехьдаккхарех дукхача боахамий хьайбашта доллаш дыьгІешка а 400—500 грамм мара дулх тІаккхеташ дийнахьи буси. ХІаьта хьалха латтача боахамашка из цифра 700—800 граммага дІакхоач.

Дика оттадьа из гІулакх «Старо - Юртовский» совхозе ВокхагІа волча зоотехника ноа. Сигаура инициативагІа дика оттадьд, кагий бежанаш интенсивно дулха кхабара гІулакх. Из бахьан долаш дийнахьи буси хІара бежана тІаккхет 900—1000 грамм дулх. ХІаьта 15 — 16 бутт баьначул тІехьагІа царех бежана дозал 350 килограммага кхоач. Хьалха ае деш хиннача хьайбашна пайда бу хІана цу совхоза.

Волхачашта Іалашьмате пайдане да дулха дІалуш долча хьайбай дозал лакха хилар. 35 процент тахкагІа ба хІанз паччахьалкхено 350 килограммал чуннахьа дозал доацаш долча бежана дулха цена теерах.

«Старо - Юртовский» совхоза опыто хьахьокх башха доккха зе я ца деш хьайбашта дулх тІаккхетийта йиш йоля пеькъар, дулх бІарчача шера цхьан боаррамегІа паччахьалкхенга доккха йеш хулийта нахьъаш.

Нах дулхаца Іалашбара доаш мадарра хьоастаде йиш яц дукхьала дулх даккхара йола йоккхий промышленни комплексаш хьалъяяр аьтна. Кхы а дуккача хана хІана йолаш йолча производствени база аярда тІа лоаттаде дезаргдолаш да дулх доаккхилга. ХІаьта бе - башха доацаш леладе йиш йолаш гІулакх е а дац дулх доаккхача малагІа технологи балха юкъе йоалае еза.

ХІанз хІара боахаме оттаде деза 1971 шере дулх даккхара технологически карташ. Цар тІа белгалде деза малагІа тайпен мела доацан леладе деза, эшаш доля довкъар, дулха кхаба хьайбаш чуоттадуя уж цхьба доахен хенаш, нерца тІаккхета деза дулх, хьайбай кондици.

Дулх дукхагІа даккхара торонаш лехаш болх беьча Іилмахошта гучадаьннад хьайбашта промышленни скрещиванни яр пайдане хилар. Тайп - тайпарча фух долча хьайбашта скрещиванни ярах хьахиира кагий доахан дикагІа детІкадоагІа, хІаьта дулх дукхагІа а дул цар. Из метод хІанз шерра ярждаш латт вай республика болхамашка. Цу хьакъехьа дика толамаш даьхад Грозненски района 1 Мая цІерагІча колхоза, МалгІа бика района «Алханчуртский» совхоза хьайбаш леладераша. Цу боахамий опыт хьатІайоагІача пятилетка шерашка шерра хьалдаца еза хІара боахаме.

Республика хьайбаш леладерашта дика довз дулх даккхара шоашта хьалхашка латта декхараш. Паччахьалкхенга доккхаш долча дулха мах ІоатІаккхийтаб, совбьинеб цхьа къахьегамцара бежана а. Цудухьа хьалхашка латта декхараш кхоачашде йиш йолаш ба республика хьайбаш леладераш. Цу хьакъехьа дукх де йиш я дулх даккхара технологий — зоотехникий.

Къамьал дац, доккхий да республика хьайбаш леладерашта хьалхашка латта декхараш, бекъла уж кхоачашде торонаш я.

Г. ПЕТРОСОВ,
Мохк - ГІалгІай юртбоахама министерства керттера зоотехник.

СОВХОЗА БЕШАМИЙ БЕРКАТ

Тха боахам керттерча даькъе бьцадаараш сом кхебеш ба. Из продукци бахача наха чІогІагІа ховтташ хилар кхета а деш совхозе тІегІертта къахьег боахама бешамаш лелаерашъ лаьтти лелаяра культура лаккъяра. ЧІогІагІа бехктокхаме а хетаж чакхдоах саха лаьтта кийчаре; цига тайп-тайпара удобренеш яккхара, лелаерашеи беше че деча садоаккхача хІамаштен дукьал моллашь еттара балхаш.

ДІадахача шера тха совхоза коллектива вІаштІехьдаьлар тІаийца бьцадааараш доккхара даькъера социалистически декхараш тІеххоачашде — мах беча организацешкеи консервашъеча предприятешкеи боахамо дІаккхийтар 1426 тонн тайп-тайпара бьцадааараш. Укх шера планеи уж кхы а дукхагІа доккха дезаш ба боахам, хІаьта тІаийца социалистически декхар — ши эзар тонн йоккхарга аьнна да. ХІаьта дения дош кхоачашде торонаш а я тха.

Укх шера 350 гектара тІа ййнаар саха консерваш е моше йоллаше чуэна горох. Из культура гектара дика кхувкъар бахьан долаш планал совгІа 250 тонн сехар саха паччахьалкхенга. Горох йоккхарах бІаь эзар сом пайда баьлар тхона. Ишта тІеххоачашъяй боахамо харсаш йоккхара план а.

Дика ка йоалаш къахьйгад боахама сом лелабераша а. Планах боаха безар 1190 тонн йолча хІацале г. Грозненча мах беча организацешкеи заготовительни предприятешкеи тха боахама бешамашкара дІаккхьийб эзар тонн гаргга сом. Кхы а оаха укх шера ах эзар тонн йоккхарга.

Сома бешамаш лелаерашта юкъе белгалбаха беза Чапанов Хьесана кулгалдеча бригада къахьегамхой. Цар хІанзале сом кхебара е из бокхара а декхар 104 процент кхоачашдаьд. ХІаьта хІана а тІехь цар бешамашкара чуэцаш ба сом.

ХІаьта совхоза бьцадааараш лелаераш а укх деноийка баьнаб паччахьалкхенга укх шера чула дерхІаш хинна бьцадааараш чулена а уж на тахкийташ тигашкеи консерви предприятешкеи дІадения а.

Дика чьахнийдар бьцадааараш ноа. Хесаниев керте латтача бригада бешамашка. Шоаш кхееча сома культурай дика йоакхо сиз бар цу коллективера нах а. Шаккха гон на деш чакхдоаьлар цир кхаашкара балхаш, ханнахьа чуэцар кхьача дьвина бьцадааараш. Цудухьа хІанзале плани кхоачашъе а бІаь тоннага дІакхоачаш уж декхарел совгІа доаха а аьттув боьнаб цар.

Кастта чуэца долалургда тхо комсаш а. Из культура 380 гектара тІа я бола ме. ХІана кхачаш латтача комсашка хьежача шеко яц уж йоккхара декхар боахамо толамца кхоачашдергхилларах.

Сом, бьцадааараш, комсаш лелаирал совгІа 450 гектара тІа гураха дуй ялат а кхедаьдар тха совхоза механизаторашa. Тхо ялат чуийца даьнея дукха ха я. Дог гІоаддаккхаш бар оаха нигара чубена хьувкхим. ЛийрхІачул дикка тІех а долаш хІара гектара тІара 29 центнер ялат ьердер боахама кхаш леладераша. Из бахьан долаш планал совгІа 30 процент ялат Даьхен амбарашка чутессар совхоза механизатораша.

Ишта бехктокхаме а хетаж Даьхено юрта боахама продукташ йоккхара тхоашта хьалхашка оттадаи декхараш тха боахама коллектив кхоачашдеш хиларо хІанзале совхоза кассе хьаккхьчил 180 эзар сом. Укх шера боахама кхашкара чудехача беркатех деррига дІадаьрхІача 400 эзар сомага дІаккхоачаш пайда бергбо тхона, хІаьта оаха лерхІаш хиннар кхоза гаргга кІезагагІа бар.

Ялат доацаш, кхийола продукташ дІахо йоккхаш а ше юбилейни шера тІанйца декхараш толамца кхоачашдеш а я тха коллектив.

А. РЫБОЛОВЛЕВ,
Ачхой-Мартана района «Новосельскийя» совхоза керттера агроном.

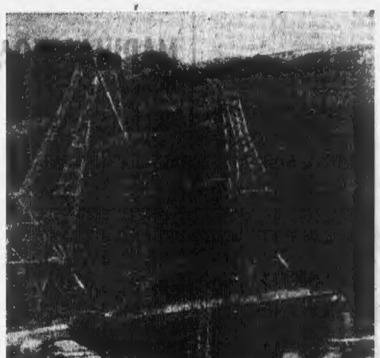

АЛМА-АТАНА гонна йоацаш, Или яхача эи тІа, хьалъеш латт Капчагайски ГЭС. Станце йиъ агрегата 434 эзар киловатт мел хургба. Хица хьалъювеш латт 180 километр хІана яц аьнна дІахьа хургйола Капчагайски водохранилище. Ах йьссача аренерча Іалалмате дуккача тІоадало торо хулийтаргья укхаза йоккхаш латтача совхозашка дуга дикка дукхагІа кхеда.

Кастта дузаш долча Казахстана шоватнъе итт шера сийна аь а лелаеш, гидрогІишлошъерий коллектива декабре станце ши турбине бола бе йолайлийта лерхІ.

СУРТА ТІА: дІахьежача бІаргагу Капчагайски ГЭС.

В. КЛИПИНИЦЕРА сурт.
ТАСС фотохроника.

ХЬИНАРЕ КЪАХЬЕГ

КПСС XXIV съезда дилача къахьегамна толамашца накъа яхара керда декхараш тІанийцад Грозненски швейни производственни объединене № 1 йолча фабрика хІамаш тегараша. Цар лаьрхІад пятилетки тІеххьарча шера планал совгІа 10724 эзар сома маьха продукцена реализаци е, кердача 7 моделах баракъаш тега доладе.

Арахецача продукцеги дІабоданех лохбара чотах 15 эзар сом кходе. Технически оборудованена 10 специализировани машен юкъе йоалае, къахьегама овсарле 4,2 процент лаххъе, хІаьта 5 шера план 7 ноябре кхоачашъе... Уж декхараш тІеххоачашдергхилар хьахьокх укх шера доахача толамаша. Товарни продукци арахецара 7 бетта план 105,8 процент кхоачашъяьй.

Август бетта хьалхарча 14 дийнахь арахийца товарни продукци 730 эзар сома маьха я. Дукхача республикашка, областашка, крайшка дІаух фабрика коллектив тега хІамаш.

Керттерча даьке фабрика арахеча продукци бергй барикъаш, зипа, нейлона маІача кахья кочамаш, кхмараш я. Фабрика юкъе балха латт №№ 1, 2 йолча участкай коллективаш. Коммунистически къахьегама цІе делаю № 1 йолча участка коллективо, Ши бригада а укхаза болх беш. Июль бетта план 105 процент кхоачашйир участка. Укх деношка хІара болхлочо декхар тІанийцад хІамаш тегара задание 102 процентал чухахьа йоацаш кхоачашъе. «Уж декхараш кхоачашергхиларах шеко яц. Дукха ха я участка коллектив карара мара тела фабрика вымпел карара ца йоалийта. Къахьтта дика болх бу хІамаш тегараша К. Решетовас, С. Рожковас, М. Плищенко, браковщица С. Данильяиц, кхьбараша. Балха тІа хьалхи латтарел тІехьа цу бусаш къахьегаш ба фабрика комсомольцаш а. 400 совгІа комсомолец ва укхаза. Цар а хьинар кходащ КПСС XXIV съезда сийленца ноккъабахара.

С. ДЖАМБУЛАТОВ.

лалкама принципашта духьала ба, вешта аьлча на бале а е кхы бале а болча мехкарча пролетариата хьаштаиш социализмана каратІдаьннараш контрреволюци юха тІаиракх империализма тийшеча балхехи цхьана лорадара принципашта духьала. Социализма мехкий къахьегамхоша социалистически интернационализма принципаш хьахьоккхарахи классага гІоллярна шоай вежарашта цхьана новкъостал дарахи вежарашка болча мехка суверенитет эшара цун чурча гІулакхашта юкъегІертари лоархІ цар. Масса тайпара бахьанаш а доахаш тайп-тайпарча мехкий пролетарий низаш вІашагІа къоастаде, царгара идейни гера Іоаща гІерт уж, хІаьта из дунен халкъашта юкъерча реакцена аьттув болаш да.

Ленин хоадамболашагІа долча тайпара буржуазни национализма идеологе гучадаьь гадоахарашта духьала хинна Іайнавал, цо критика яй интернационализма принципаш хабара бакъ а еш, хІаьта ма дарра аьлча цунна меттел мещански национализм дІауттаеш буржуазни национализма политика чаккйоахаш хиннача тІегІоаллорча интернационалисташта а. МоллагІча тайпара аьнна а интернационализма принципаш тІара юхеваларн национализма позицешкахьа валарк пролетарски революце гІулакх доккаь, капиталистий классаца цхьана гІулакхаш лелаяра позицие тІа оттар, дунен халкъашта юкъерча буржуазена гІулакх дар санна лаьрхІад Ленина.

Национализма цакъа тІа эттар, белгалдаьхад Ленина, шеко йоацаш, шиъ къам, шиъ къаман болхлой бІлйм гобаьнхха китайски пен а оттабаь чуберзабе беран хиларга дІаххоач, из аккъметтел шек дІа а еш, къамаш вІашагІа къоастадени декъаши йолча шиъ тактикаца дерригача къамий, дерригача расий, дерригача меттай пролетареш вІашагІтаргабигарен вІашагІтохарен весекеть еце цхьаккха хІама йоацача доаккхаш хиларах» (т. 7, оагІ. 325). Къамашта юкъе довнаш декхаш уж хийрадоахаши вар, хІаьта тайп-тайпарча къамех болча къахьегамхошта юкъе моастагІал дехкаш нар хІаьта а нета а, интернационализмах цІенвена дІахьад.

Харцсоциалистий, оборонций, тІагІоалларча коммунистийи барта ухарийи харц дешаши доьсса хабараши хьагуча а доахаш, цa хезача тайпара боккхача тийшача балхагІа социализми интернационализми хулиарца дийза долча цар зовнерча «интернационалистски» фразай маІни хьа а деллаш. Ленина йаздьд: «Интернационализм ма дарра аьлча — цаІ а алхха цаІ а мара яц: шиъ мехка революционни болами революционни къовсами дегІабпалибара са ца кходеш болх бар, иззаме бола къовсам, иззамо болла ниьь цхьаккха юкъера ца боаккхаш дерригача мехкашка алхха из цаІ хьаллевир (пропагандаца, дог-уала цІена хиларца, материальни новкъосталла).

Цунга деза дІа мел яйккхар Іехавелга а да, маниловщина а я (т. 31, 170 оагІ.)

* * *

Интернационализмах национализма идеологена духьала ка на луш къовсам лоаттабарен ленински принципаш къамий программан вай парте политикан ларда а. Къамашта юкъерча гІулакхий дерригa дешаш пролетарски социалистически интернационализма позицешкара къестагу КПСС. Вай партех аьнна Ленина «социалистий - интернационалистий парти», «революционни пролетарски интернационализма» парти. Советий Мехках аьхад цо «социализма , сийлахь-доккхача эскара хьалхелатта отряд», «дерригача дунен тІа империализмана духьала эттара хьалха къовсам болабьр.

Росса Сийлахь-йоккха Октябрьски социалистически революци котьаларах интернационализми ленински идеяш тІлар, пролетарски революце декхараши лоалла лоаттадеча халкъий къаман-кортамукъален боламий декхараши къоастадара образен хилар. Цун хоталоно къахьегам капитала Іаьдало боацабечара кІалхарбаьнкха ца Іеш, мехха халкъаш къомаин колониальни Іазапа кІалхара а даькар.

Къамаш шо-шоай мукъагІа хилара бокъо чакхъяьккхай СССР-е, саго саги калкъо халкъя доацадеттa дІадаьккхад. Вайцига тенпай халкъий вийсхон, доттагІалаьцьана гІулакхаш лелаяра, юкъера хьашташ бахьан долаш цар цхьана къовсам лоаттабара идеологи — интернационализма идеологи. Доккхийчеи кагийчеи дерригача халкъашеи къамашеи, шоай лоІамера союз яь вІашагІа а кхийтта, шоай экономически культурни тІехьадисар дІадаькхад, социализм цхьана хьалъь а даьнна, хІанз толаме коммунистически общество хьалъеш доала.

Ленина шаьрен къоастам боллаш белгалъяй котьайнача Росса пролетариат а цун Советски правительства арахьяра политика е. Ерригa а интернационализма уйлах йиззa я из 1918 шера март бетта ше парте «Программа проект юкъьаьнна оттаеш» Ленина белгальяьй эггара хьалхарча ергІанна хьаллаlаттача мехкашка социалистически пролетариата революционни болам хьаллецар...», цхьанкха юкъера ца боалаш дерригача мехкашка, къаьтта а колонешкеи шоай мукъагІа доацача мейнашкеи демократически революционни болами хьаллацар» (т. 36, оагІ. 76) санна йола цун лоархІамегІара принципаш.

Советски Росса вежарий новкъостала кулг кходадир гІайттана Венгре, Словаке, Бавара, пролетарешка а хІаьта ишта Монголе, Афганистана, Ирана, Турце, Малхбоален кхыче мехкий халкъий къаман-кортамукъален болага а.

Советски Союза къахьегамхоша, шоай интернациональни декхар кхочеш а деш, массав а дІаяла новкъостал даьд дунен халкъий кортамукъален болама. Сийлахь-боккхача Даймехка гІеи тІа котало яккхар бахьан долаш СССР-о фашистски Германен милитаристий Японен Іазапа кІалхардаьхар Малхбоалехьарча Европан Азе цхьадолча мехкийн халкъаш.

Интернационализма байракха кІал Советски Союзо хІанз а тоаду социалистически мехкашцара шиъ вежарийна дола гІулакхаш, керда общество хьае новкъостал ду царна. Социалистически содружества дерригача халкъаша шоашкара дакъа лоаш къахьегам дунен халкъашта юкъе социалистически бекъача, социализма мехкий экономикеи культуреи дегІаккхача. ВІаши Экономически новкъостал дара Совет (СЭВ), Варшавски Договора организаци хьаяро лийрхІар социалистически паччахьалкхений экономически тІемеи низ чІоагІбелга, юкъара гІулакх бахьан долаш цар толаме къовсам лоаттабар Іалашделга дар. Социалистически интернационализма байракха кІал Советски Союзо социализма кхыча мехкашеи новкъостал даьд Венгреи (1956 ш.) Чехословакеи (1968 ш.) къахьегамхошта цар шоашта аьрагІдьнна социалистически дІаммаш контрреволюце оагІонгахьара тІаккхувдарех лорадара.

Интернационализма ленински принципашта тешаме йолча Советски Союзо массе оагІорахьара новкъостал ду дегІадаьккхача капиталистически мехкий революционни демократически низашта санна, ишта колоней мукъадаьккхача мехкийи къаман кортамукъален болама а. Дерригача дуненна ховш да, шоай мукъагІа йолаш яхаран империалистий атакаш юхатохарай СССР-о Кьилбаседехьарча Корепеи Кубанеи мел новкъостал даьд, вай мехко американски интервенташта духьала къовсам лоаттабеча турпалча Вьетнама халкъа, Индокитая дерригача халкъаш а, США-си дунен халкъашта юкъерча сионизмой хьаллоаттаеча Израила агрессех лорадалара ІарбІй мехкий халкъашта хІанз мел новкъостал ду.

Советски Союзо дегІаухача мехкий халкъашта цІаккха юха ца йоалаш новкъостал да а даьд, да а ду цар экономикеи культуреи тоаяра, цар суверенитет чІоагІъяра, уж экономически кхычарех тайцца хІама доацаш хулга Іалашдара. ДегІаухача 40 совгІча мехка СССР новкъосталца хьалъь е хьалъеш а я 700 гаргга промышленни предприятеши культурни центри, кийчъеш къамеи кадраш я. Бхилаи, Асуани — СССР-а новкъосталца Индеи ОАР-еи хьалъь уж хІанзара йоккхий предприятеш — СССР халкъаштеи Малхбоален халкъаштеи юкъерча доттагІала сийрда символ а хинна дІаэттай.

* * *

ХІанз, Сийлахь-йоккха Октябрьски революци Росса котьанначул тІехьагІа из хинначa тайпара, империализмаи антикоммунизмаи стратегешеи тактикашеи гучахьа а къайлагІа а тІом лоаттабу дунен революционни низашта духьала, къамашта юкъе довнаш доахеи халкъий шоайла тешам боабеи, къамаш шо-шоай томе чу доакхадара накъа тІа лостаде, дунен революционни процесса ерригача отрядашта толамашта юкъе чІоагІлуш латтача солидарностаи цхьоагІоннеи новкъарле е гІерт уж. Цар хІанз а ког гІортолга ю буржуазни национализма идеологех, цун новкъосталца социализма мехкийи мукъадьнначa дунен халкъийи барт эгІабеи царна юкъе довнаш доххеи, «тайжжача» контрреволюцена шлюзаш хьеслы гІерт уж. Цар пропаганда ю «дуккхача коммунизмайн» «къамий социализмайн» идеашта, антикоммунизмаи антисоветизмаи доххьаж фу тесс, национализма идеологе новкъосталца пролетарски социалистически интернационализма ларданъ шовшка бухйоахьахлар догдоахаш ба.

ХІанзарча пекински кулгалхой тайша болх сенах латт аьлча, из латт, пролетарски социалистически интернационализма ленински принципаш дІа а кхайса, уж великоханьски национализмаи гегемонизмаи позицешка баьна хиларах. Цар хьаккхйкадьд «марксизми социализми дуккхача тайпар» хилар, марксизмо «капитуляции» яра тесне кхайкадьд, чакхйоах дунен боллойн коммунистически болама мугІараш вІашагІдахарен къоастадарен политика, антисоветизма политика, цу тайппара дунен халкъашта юкъерча империализмана гІулакх а деш.

Цхьабакъда, Іалалмате дукха духьаленаши аьттув ца боалаш цхьацайола моттигаши яле а, дерригача дунен тІа чІоагІлуш латт къахьегамхой классови санхетам лакхбалара, пролетарията интернационални эскара мугІараш чІоагІдара процесс. Ерригача марксистско-ленински партей низаш тІадерзаде деза болхлойн коммунистически боламе этта халоаш дІаяхара, вежарашка йолча партей политически теоретически позицеш дуккагІа гаргаьялга вІаштІехьдаккхара. 1969 шера июне коммунистически болхлойн партей дунен халкъашта юкъера Совещании гулъяро, В. И. Ленин вав бІаь шу дизар массе метте деадаро хьахьеккхар цхьоагІо болаш интернационализма принципашта тешамеи хиларца бола лоІам тІа-тІа лакхлуш чІоагІлуш боагІаш хилар.

Дунен революционни процесса толамаша хийцай вІаши къовсам лоаттабеча социально-экономически шиъ система низий соотношени. ХІанз империализмана духьаларча боламе юкъеуз къахьегамхой керд-керда отрядаш. ХІанз кхы а шерагІча дарда тІа дьхьнад интернационализм кхетеелгеи цун чулоацамеи, хьахиинай социалистически мехкий лагерь, хьахиинай колониализмах мукъадьннача мехкий йоакха группа. В. И. Ленин вав 100 шу дизара хетаьча КПСС ЦК Тезисаш тІа белгал ма дакхарь, реакцеи империализмаи низашта духьалара къовсам хІанз шеррача боевой лозунга кІал баржаш латт: «Социалистически мехкий халкъаш, пролетареш, капитала мехкашкара дерригa демократически низаш, мукъадьннеи Іазапе доаккхеи халкъеи — империализмана духьале, машар, къамаш, лоІам, социальни прогресс, демократи, социализм бахьан долаш лоаттабеча юкъарча къовсаме вІашагІкхета!».

Советски халкъои дук социалистически паччахьалкхенои тешаме кхоачашъю интернационализма ленински принципаш, дерригa низаш тІадерзадьд империализмаи неоколониализмаи духьала лоаттабеча къовсама дунен интернациональни фронт чІоагІъяра. «Вонй декхараши гІулакхаше вай цІаккха а хьакъестадаьдаш дерригача мехкий къахьегамхой мукъабахара юкъарча гІулакхах — дерригача дунен тІарча социализмаи машареи гІулакхех, — хьаккхйкадир КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева. — Интернационализм вай массане а цІийца я ала мегаргдолаш да».

* * *

Интернационализма принципашта тешаме хилар социализма эггара хьалхарча мехкацара, сийлахьвоккхача Ленина хьахкелачеи хьалхкеьчеи Советски Союза Коммунистически партецара солидарности доттагІали чІоагІдарца дувз бокъонца болча интернационалисташа. СССР-цареи КПСС-цареи солидарности вежарашка цхьана леладу гІулакхаши интернационализма принципашта тешаме хилара хоадамболаш йолча белгалонех цаІ я.

Дунен халкъашта юкъера хьал ши система вІаши духьала эттача вай хана белгалдоал прогресси реакцеи, социализма а империализма а, низий къовсам ирбаларца. Революционни къовсама хьашташа дІадех дунен социалистически система — хІанзарча хоадамболаш болча антиимпериалистически низа — мехкий цхьоагІони кхоталдари даим чІоагІделга, антиимпериалистически фронта дерригa низаш юкъарча моастагІчоа духьала цхьана къовсам лоаттабара вІашагІтохилга.

Революционни низаш вІашагІтохара духьала бараша моллагІа бахьанаш лехе а, антисоветизма политика уж мичча тайпара «хьайдазийта» гІерте а — хІара, бокъонца волча интернационалиста гуш да, барт эгІабеш доля массе тайпарча оппортунистийн ревизионистийн гІулакхаш дунен халкъашта юкъерча пролетариата хьаштаща духьала, пролетарски социалистически интернационализмана духьала хилар. Национализми антисоветизми шаккхе а цхьатарра антикоммунизмаи реакцеи геранш да, цудухьа цхьанна а тайпарча «къамий кьештехи» «къамин социализмехи» дуацача хабарашца къайладахе йиш яц интернационализмана тІера довлар. Революционни низий интернациональни цхьоагІоннеи солидарностаи духьала дунен халкъашта юкъерча пролетариата хьалхалаттача отряда — СССР духьала дерзадь мел доля хІама къахьегамхой интернационализмана тардала йиш йолаш дац.

Пролетарски социалистически интернационализма идеяшеи принципашеи дІадех халкъаш гергадуташ, цар чакхдоахача гІулакхий солидарности цхьоагІон чІоагІъеш мел дола хІама вІашагІтохилгеи хьаллоацилгеи. Цар ишта дІадех халкъий интернациональни цхьоагІо вІашагІйоаххаши мелъеши, империализмана духьала цар толаме къовсам лоаттабара новкъарле еш мел дола хІама дІакхоссилгеи тІа ца эцилгеи. Интернационализма ленински принципаш — хІара пролетарски парте стратегически никъи практически гІулакхаши нийса хилара керттера бустам, цун бакъонца йолча революционни тактикаи политикаи хьоккам. Национализма айпа духьалара тешаме доххьаж (противоядие).

Г. АКОПЯН,
исторически Іилмай кандидат.

Доазол дехьара

СОЦИАЛИЗМА МЕХКАШКА

ПХЕНЬЯН. ТIеххьара итт шу халкъа Корее белгалдаьлар халкъа эшача товарийн производство чIогIа дегIа ярна КНДР хьалхьай ейгача промышленноста йоккхий кхий ханара предприятеш. Моттигерча пормышленносто а темпаш лаххъю. Цунга хIаиз кхоач мехка арахецача бахача наха эшача товарех ахаш.

Уж товараш дукха арахецаро йиш хулийт халкъа хьашташ кхочашде а экспорт шеръе а.

«Аоахьара торговли» яхача журнала, дукен халкъашта юкъера торговли дегIайоллаира новкъостал деш йолча Корейски комитета органа даннеех, 1960 шерца нийсаича ейгача промышленноста продукцие экспорта боарам цхьайтазза лакхбеннаб. Экспорта товарий ассортимент а дикка шеръеннай.

ПРАГА. КПЧ 50 шу дизача денна кIор баккхари шера план мамогта тIеххоачашъяра социалистически иэъ йоаржаяра тIахьех Къылбаседачешски области беррига шахтераш «Котбаьния февраль» яхача кIора объединене коллективо.

«Центрум», «Зденек Неедлы», «Маршал Конев» яхача шахтий а цу объедиение кхыче шахтак а горнякаша дексар тIазп 1970 шу чакхдалалехьа даьхенна 600 эзар тонн планал совгIа кIор бала. Цул совгIа, цу декхар тIа йоах, 1970 шера август бетта дена 1971 шера мий беттага кхаччалца йолча хана коллективо хIвра члено цшй мукъачи деноех дахъ ди юрта боакнн. хетадергш.

БЕРЛИН. Германски Демократически Республиканея СЭВ юкъе дакъалоацача кхыча пачхальалкхенаштен юкъерча товарооборота боарамаш 1966—1970 шерашка лийрхIача 20 миллиард марка боарамал дикка дуккагIа хургда. Цунах лаьду «Пресс информационен» яхача официальни бюллетене тIа ГДР арахьарча экономически дешай министра заместителе Г. Нички.

СЭВ юкъе дакъалоацача пачхьалкхенашта юкъерча торговле белгало а хинна дIотташ латт дунен стандарташа дIазехарашо маиххарен производствана, автоматизаци ира чIаьшярен йоала промышленни оборудовани, машинаш, прибораш вIашн хувинга тIаьтIа лаххлуш хилар, яхаш белгалдоакх цо.

Статья тIа хоам бу ГДР арахьарча торговле боарам дIадаьхача шера 31,7 миллиард марка хиларах, царех 14,3 миллиард марка Советски Союзацарча торговлена кхоеч.

ВАРШАВА. Польски Iилмтехнически уйлай дошоча фоала тIа цхьаькха а къаьгта йола оагIув изъьай — тайп-тайпара йолча двигателашта эша коленчатни валаш тувсара оргинальни метод хьаьй. Штамповка е вIайхача обработка способаца хьеш йолча валех доахкь саккхаташ дIадахи гIерташ дуккхача шерашдIадахи гIерташ, хьабоагIа дунен дикагIйола специалисташ.

Итташ йолча двигателаш тIа оттаяь, кхьехача польски методагIа тувсаш яьча валаша геттара тIа тувсаш хилар дъаьккхар. Андика шолш хилар дъаьккхар. Андика кхетаашта Познанерча металла обработка ира центральни лабораторе дахинйтача жопашка диллача «ТР» (цуй латора инженера Тадеуш Руте цIи тиллай) методагIа хьаьнча вашйн керттери дикал латт уж тешаме хиларах, брак пар хIама ца эшаш пхеза кIезгагIа хиларах.

(ТАСС, 18 август).

США «ХЬАШТИЙ» ОБЪЕКТ

ВАШИНГТОН, 18 август. (ТАСС). Сенатски подкомиссе США доазол дехьарча тIема декхарашка дувцаш тIа-тIа дуккагIа гучадуъл америкало — тайвански тIема бувзамаш шерлуш хиларахи Тайванера ВIашагIкхийттача Штатий тIема гIулакхаш совдуылаш хиларахи дола керда хIамаш.

Американски военщина юха а чIоагIа терлал е яьввай Тайванера американски авиационни базаш. Царех цхьавне тIа—Цзинь-цзюэн — кхиг яхача базе а Окинавера гIерташ Вьетнаме, Лаосе, Камбодже уха «В-52» яхача стратегически бомбардировщикашта сигала доатор чудотташ йола самолеташ.

Укхаза ховш махиллара, США командоване шер а ю, «В-52» яхача бомбардировщикашта гIулакх дергдоэаш тоа а ю Тайванера базаш. КIезагагIа яле а уж самолеташ тIазцаргйолаш кийчъю Тайванера самолеташ гIоттташ—Iоховшаш йола цш американски авиационни база. Стратегически бомбардировщикаш Тайване хьагIайоалае США гIерташ хилар цхьадолча даькъе дашха доагIа из гIейре Окинавал Вьетнамая Къулбехьен. Малхбоален Азенеч хIама па эшаш шозза гаргагIа хиларца.

Сенатора Фулбрайта яхачох, Тайванера американски авиационни базаш «В-52» яха самолеташ тIазцаргйолаш тоаярга 50 миллион гаргга доллар дIагIоргда.

ВIашагIкхийттача Штаташа шерра тIема поставкаш ю Тайвана. Магале хIинн Вашингтоно цунна «F-100» яха 35 истребители 20 совгIа «F-104» яхари лу. Тайваньски режимана «Фантомий» эскадрилья яла гIерт.

Подкомиссе заседанеш йолча хана ишта гучадаьлар США 10 шера йолча хана халлаьза тайваньски лаьрхIа долча эскарца «цхьана» техника кийчъяра, парашютаи десантов тIазпара, моагIонгIачуи территоре кIоарга тIечубаха подрывной болх баре цхьана йола маневраш еш хилар.

ГАРГГАРЧА МАЛХБОАЛЕ ТIОМ СОЦАБАРА

КАИР, 18 август. (ТАСС). Каира официальни наха ховш да хинна тIом соцабарах йола соглашени тIайшачул тIехьагIа египетски ракетни установкаш тIом сецача линена тIеззай яхаш израильски правительства дувнараш ВIашагIкхийттача Iарбий Республика официально харцдар.

Из хоам болшяш, «Иджиншн мейл» яхача газета язду. Суэцки канала зоне Египто нерда ракетни установкаш тIаозаш е яха миф Израила эшаш а ООН генеральни секретара викала Г. Ярринги мисс бохь бохбе гIертарал совгIа, кхы а чIогIагIа тIаIертта Вашингтонера кхы а тера дакиха Тель-Авива доал дерапика йиш хилийтара а.

НЬЮ-ЙОРК, 18 август. (ТАСС). Ассошиэйтед пресс яхача агентствон корреспондента хьахойтачох, цшй партe членашта хьалхашка къамаьл деш, Израила премьер-министра Г. Меира цIаьха а дийцар «Лаьтта — сигале» яхача класса ракеташ Суэцки канала хьагIа а эза, хинна тIом соцабарах йола соглашени Каира йолаьй яла израильски хабареш. Меира гучаха хьаьлар Суэцки канале хенна тIом соцабарах йолча соглашене тIа оттаъ ха а алалехьа тIом юхаболабелха шо непъара ца хилар.

Г. Меира даьча къамаьлю цIаьха а тешал ду дукха хе йоашца ль хинна тIом соцабарах йола соглашени фунагIа дазь а бохаси переговорий наькъана Гаргарча Малхбоалера кризис къостаелта доладен гIерташ Израила дола ду гIоэараш хилар.

Кошицера Малхбоалехсловацки металлургически комбинат Чехословаке йоккхагIйола предприяти я. Ше яьахила йолаеннача юкъе дена хадаргдоацача гоенашца Советски Союзаце юзаенна а ю; комбината проектировщикашта юкъе хиниаб советски специалисташ, цунна лерде дийшад советски металлургана карагIдаьнараш, цун керттера бедал — криворожски руда; советски предприятешка Iомалуш хиниаб металлургически производстве эгара хьалхара мастераш.

СУРТА ТIА: металлургически гиганта цхьан цеке.

ЧТК—ТАСС сурт.

ВЕНЕСУЭЛЬЦАШ ХАЬДДА ДУХЬАЛА БА

КАРАКАС, 17 август. (ТАСС). Нервно-паралитически газ чуйола контейнераш Атлантически океана чу кхосса гIерташ Пентагон хилара хаьдда духьал ба венесуэльцаш. Депутатий палата цхьа барт а болаш тIайшар ца гIулакх кхерачне США правительствага дIахайтарах, йола решени. Кхьчи мехкашцарча гIулакхий министра Аристидес Кальване аьлар Венесуэла цхьаккха дича а рьза хургьяц мичахьа шуп форда йисте нах бовбеш йола хIамаш чукхоссара.

Американски военщина гIулаккаш чIоагIа харцахьа да йоах Венесуэла политически партеша, профсоюзаша, общественни профсоюзаца, кспайоазоно.

МОСКОВСКИ ДОГОВОР

Спартак БЕГЛОВ,
АПН политически обозреватель

Москве ерригача Советски Союзе а саина, чIоагIа рьаза хинна тIайшар ФРГ-енек СССР-ан юкъерча Договора кулгаш чадара хьакъехьара советско - малхбузенгермански дипломатически переговораш толаме чакхъялара хьакъедьа хинна хоам. Укхаза а массане а геттара дика кхетаду, переговораш елга атта гIулехк ца хинна хилар. Цудухьа дуккагIа а хан бe беза шаккхе оагIув переговораш бехкткхаме лоархIеши сабар долаши хилара. СССР-ан ФРГ-енен юкъера договор бокъонца шинна а мехка хьашташа ма иккара да.

Кхы кIезигагIча боарапе долаш ерригача Европа хьашташа ма яххара а ца из Договор. Iалама ге чоалкане ба европейски шоа. Цхьабакъда, масасне а дагалаттар кхоачашдар а керда тIом ца хилийтар духьа из беста беза, хьа хьаккаьча дукха хи я.

Ширача замангара дева хьа дувцарах хов вайна, геттара чIоагIа кегабеннача Гордиева шоада проблема грецески полководена Александр Македонске ишта къоастаяй. Из шод баста мел веннар аьттув ца болаш вися. Александр Македонскена дIатIахахьчай аргIа. Дукка уйла а ца аш, цо. тур тека юкъе гIолла ах баькхаб из.

Европейски шоах лаьна аьтча, из шод а ишта Iалама чIоагIа кегабенна ба. Из вIашагIбакха гIийртаб: «низа политикан социализм тIехьашка кхуьцарен» тураца НАТО ахмаллене тIакача малхбузенгермански бундесвера тураца. ХIанз Малхбузехь тIа-тIа дуккагIча паха кхетаду, из герз шинна а оагIорахьара ира хилар. Из юкъе даьккхар ше, юха тIа а эийрза хIаланес тарлу цо.

Эттара дикагIа йола способ — из да европейски реальностий таьш чIоагIа бедоккар.

«ДIадахар юхадоагIачара даьндаь! — ишта да фашизм йовааь 25 шу дузача шера мел аьнначу-ча мел завнчи чаIни. Цхьабакъда «хана йоатталу хьал» а кхы гаьна дала йиш йолаш дац, Польшанен ГДР-ан юкъе дьола Згожелецки Договор, шин мехка юкъе Одерца Нейсеца дола доазув хуцандургдоацаш хилар белгалдаьккха договор дазь 20 шу дизар дезарна дувзаденна Польски Халкъа Республика премьер - министра Ю. Циранкевича нийса белгал ма даьккхара.

Нийса аьнна, дунен шоллагIча тIема итогашта кIал гIолла четтел, цу итогашта ревизи ира техьалаьттараша доаккхал даьна кхайна лоаттаеча хьалар кIалгIолла а жIака дьакха лоэаш да.

Договора тIа белгал ма даккхара, дунен халкъашта юкъера машар хьалтоеттабелген кхохкам кIаьабар вIаштIехьдоаккхилтен шоай политика лерхIаш дола доархIаме гIулакх доархI СССР-ои ФРГ-си. Цар хьакхайкаду Европера хьал лерIалаккхаран бокъонца цу районе латтача хьалата хьежжа ерригача европейски пачхьалкхенашта юкъера машара гIуланкаш дегIадоаладарак новкъостал де гIерташ шоаш хьлар.

Барт вIаштIехьбоаккхаш болчу оагIонаша дIайзаьд нагахь сана цхьаккхе а хIанзарча доазонашта тIа ца кхуэдаш хуле мира Европе машар хила йиш ца хилар шоаш цхьатарра бакъдеш хилар. Цар шоашта декхар тIаэн Европерча ерригача пачхьалкхений территориальни бIаргаал пар хIанзарча доазонашна тешшаме хьалдоттае, хьажхейкаду, цхьанегара а цхьаккха тайпа территори хьаеха хIама долайи шоаш ца хилари дIахо йолаьа хана из хьаеха шоаш оттарг ца хьлари.

Советски Союзов ФРГ-еси бакъалъ тIаэш Европерча ерригача пачхьалкхеннй доазонаш укх Договора кулгаш яздеча дийнахь уж ма хиллара, цу дакъе Польски Халкъа Республика Малхбузехьара доазув доархIалуш йола Одер - Нейсе гIоллара линия а. ХIаьта ишта Германе Федеративни Республикаиен Германски Демократически Республикаиен юкъера доазонаш а хIинзи тIехьагIен толхадергдоацаш хилар.

Уж положенеш Iалальчате боккхача доархIаме а, хIана аьлча дунен шоллагIа тIом баьхьан аьолаш дIаннйсденна доазонаш толхаде йиш йоацаш хилар бакъаьь тIаэпар Европе машар Iалашбара кертгера лош да.

Дега тоам йар худаш ха. Европа бехкткхамеча политически сферашка Малхбузехь санна, ишта Малхбоалехьа а ФРГ-енен СССР-ан юкъера Договор массане а цхьатарра къоабалдаь тIаэпар. Селлара чIоагIа дуккхача хаьна дена вIаштIехьбаьнна хиниа бац барт ерригача европейнашта доагIача деша.

Бакъдар аьлча, Договора критика ераш а корабоагIаргба эттара хьалха Малхбузен Германена шийна чухьарча реваншисташтен неофашисташтен юкъера. СССР-ан ФРГ-енен юкъе массаза а моаттагIал даттарга догдоахаш хиннача цхьадолча къалбаседалхантически гIозараштa юкъера. Цхьабакъда, ишта моттиг нийсъеннара хана белгалдаьккхар лоархIаме да цхьаькха. Боккхачен беркатечен балхах хьахинна хIама ца Договор, цуй толам баларах тайша керда хIамаш кIезига кургдаш европейски кхераме Iалашъера дакъе.

Дунен халкъашта юкъерча пресса дуккагIа йолча откликашка СССР-ан ФРГ-енен юкъера Договор мел хьоахадеча метте дахи «московски» яха дош цунна тIехьа хIаьуттаж нийсденнад. Дагадохийтарга вай, хьалхагIа цIи а йолаш историена юкъе цхьаьккха договор дахи хилар — 1963 шера кулгаш яздаь идерни сфере тохкамаш дехкаш дола договор. Историе мелла аьлча а идерни дарьба эгара хьалха хьача решенена дийта а тарлу «Московский Договор» яха титул. ХIаьта а шоайла белгаларча политически маIана дувзаденна ца шин Договор. Белгаларча даькъе ФРГ-енеи СССР-ан юкъе Москве даьча договоро европейски кхерамзлени цхьана деладеча гIулакхийн проблемаш бокъонца къоастаергйола керда наькъаш хьаделла тарлу, идерни герз дIадаккхара даькъе реальни гIараш дахе тородилар эгара хьалхарча Московски Договоро шейа хана хьакъеккхача тайпара. Европа дерригача халкъий дукха болх болба советско - малхбузенгермански Договоро.

(АПН).

ЛОРАЕ УНАХЦIЕНО

ДУВЦАРАХ КХОАЧАШХИЛАЦ ГIУЛАКХАШ

РЕЙД

Ахкан эттара йIайхагIа йола ха к хIанзара яр. Цудухьа боккхача тидаме лорае еза хIама санитарно - гигиенически бокъонаш.

Мишта лел ваьна унахцIено лораяра гIулакхаш къонача городе Назране?

Из дош дар тха рейдови бригада 12 августе тахка лаьрхIар.

Эттара хьалха тхо дахар Назранен районо общепита № 2 йолча столове. Цига хIама хуараш, городе йоккхагIча предприятие — «Электроинструмент» завода — болхлой ба. ДIачудолхаш тхона тIаьокха даттара лехача, цхьа мера цIена санитарни куртка юранзар столове шеф-повара Левчук Любайна. ДIачухевл тхо кухне. Болхлошта тIаьокха курткаш бIеха я. ДIа мел хьежача Iоккхийса ухкаш кхачах юхейиса хIамаш я. Цхьан сайн чу Iоакача хиг Iам латт. Кухне чу делача шин болхлочунна тIа санитарни курткаш юхаш. ПхьегIаш юла хий кIезига мера мела хац. Цудухьа йиал латта пхьегIаш хила еззача тайпара цIена яц.

Холодильни камераш, кхачаш складаш чу йолча подвала наIараш хьайиллача хьеетталу йоахка сипача хIамии хьаж. Подвала чу Iочуваьнна лагIашта кIалерча площадка тIа тайп - тайпара продуктaш чухниа ехача шушайи банкаши гуа латт. Царех хьеетталуча воча хьажо корта лазабоахь. Цитара кIезига хIаьо ваьнича кIезг - кIезига шураш а йолаш, бIеха факлгаш латт. Цхьаккха холодильни помешени яц чу хий ца датташ. Цхьан холодильни камера чу хьал ухлаш ши устагI ба, вен мара юкъа болаш цунна юкъерча камера чу тхъеь иттех килограмм бежан дулхи цунна юкъе телха Iаьаш чу бола ши хьокен латт. Дулх хьаждена да. Из дулх столове хьадена ялхлагIа ди да. НIайхача хана дулх ишта дукхача хана холодильника чу уллале бокъо йоацилга ховш ваи столове заведующи вола Цолоев Муъмад. Заведующе хьалчацачох, цхьан кIирах боараме дулх цкъа хьаш цар. Белгалдаккха доагIа столове дукха даттар бахьан долаш телха а, талхаенна а продуктaш дукха хилар. Ишта дукха доаттаир бахьан долаш йохьаенна, хьаш хьукаш духкхача маьла нахча, кисель, конфеташ, сом латт кхача продукташца мхьяниа дIаоттаь. Хоаш да общественни кхачаи предприятешка оиския деладар унахцIена доацилга. Цхьабакъда цу столове нагахьа помещени яц чу оиск доацаш. Белгалдаккха доагIа столови чура бIеха хилар. Пенаш тIа бIеха Iатташ я, тховнех, саьнашка мазаш доахь. Цул совгIа болх беш яц столове кушевой установкаш а.

Кхы дикахагIа яц санитарни культура цу общепита кафе а. ТIаьокха санитарни курткаш бIеха я, цIена яц кухне чу а. ХIаьта общепита ерригача предприятешка кIезига йайла юааш а пхьегIаш юлача хина деланфекции еш йола хлорни кIир.

Юхе гIолла тIехбувлача нана е гомкъа а кафене юкъ Iайкача хих, нувлех хьаухк хьаж, цIоо санна лела мозий. Кафе чу латта, ча умывальника чура лаьтта кIал гIолла йиллача турбо чура арахх хий. ХIаьта пох кхоачим ца беш кхы бола бIеха хиш а, телха кхачан юкаш а туьс нига кафе болхлоша.

№ 1 йолча столове кхахан павильона чура турбаш чу гIолла Iоуха хий масеех тонтолг а хинна. Ленина цIерагIча улица тIа. тавна дIа — са дахрхал.

Кхы дикагIа лелаш цIено лорара гIулакхаш райно кхыча учрежденешка а. Санитарни бокъонаш телхаяра къаьстта белгальяьна а гастронома гастрономически отдел (заведующи Озиева В.). Цхьаькха холодильни прилавка болх беш яцар тхо цига хиннача дийнахь.

— Холодильникашка болх хIена бац шуй? — хет оаха.

— Слесарь болх беш хиннай уж, — жоп ду тхона. Хьатучох дийнахь холодильникашка болх бейтаи отдела болхлоша. Цудухьа бос байна, кIезига дукха хьаж еттадуш яр, тIа гIолла мозий а лелаш цу чу дала мукъ, бежана пхьаш, чкъьарий.

Тика воа машина тIара Iо доаккхаш латт устагIаш дулх. Грузчикашта Батыров Мухъмадан Аушев Хьусеная тIахувха хилатаи дехаргахь укх шера диттадац. ХIаьта цига болх беш боахкача воих шин грузчика тIа цхьаккхе тайпа а халат дукхац. Из дерригаш гуш ве тхона латта цу гастронома директор Мерешков Муса.

Дуля тIаволча машина кхоъ метр мара гаьна йолаш латт нувхаш чу туксе хьаька. Йиза гаргга нувхаши мозийи де цу чу. Белгалдаккха деза городерча райоо дукхагIйолча предприятешка нувхаш чу тувса яьшкаши санузлаши санитарни нормагIа ца лаагIа. Хан - хана хьа дезинфекци ца еш, цIен ца еш, тесса китай уж моттигаш. Натахьа нувхий яшка ца IотIа къоалв ногIар долаш. Ленина хIерагIча улица тIарча цшина продмаге, кафе № 2 йолча столове, центральни базар тIа.

Кхы хозагIа сурт дапар тхона городе юкъе цхьа йолча улицаш тIа бIаргадайнар а. Масала, массех кварталах чакхдаьле мельзаводе харта IатIакхоч. Ингушски улицагIа Iо доагIа бIехача хина тоатолг. Цул дукхагIа хола дакъе нина хIакхуасача бIехача хийх хьаIайна да.

Воча хьал тIа а цIенадех санитарни хьалагех диллача хьоахламе хила еза, Ленина цIерагIа йола города центральни улица. Цу улица тIа автостанцена дукхьала, дукхагIа нах лелача бIеха лаьтта цшй тайпара базар йиллай, спекулянташе. Цу юхе гIолла йола хипровода йийха сигар, шоай бедайна хьакайча сийла йохкаен помидораш, нарсий, бIеха кайхетам чукIувье хьальшеш латт из. Цига дIа-са хийсача бIехача хIамайш, йара тIаьуначе мозий гурматашв ерига улица лагаэ ялхай.

Цу юхе гIолла дукхаза тIехбайниаб Назрана горсовета, райисполкома, коммунальни отдела болхлой. Царна дика хов цитара хьал, бакъда цхьаккха а сага тIа ший хьох царех из лазарий хьаст локъаба, аьна хетаду.

«Сердало» газета рейдови бригада:

Р. БАРАХОЕВ — ВЛКСМ Назранен райкома хьалхара секретарь; Г. ДЕРИГЛАЗОВА Назранен районе санэпIдстанце санитарни лора помощник; Г. АРЦХАНОВ — Назранен «Ленина никъ» газета болхло. Т. ХАШАГУЛЬГОВ — «Сердало» газета спецкорр.

МАРША ДОАГIАЛДА, ДЕЗА ХЬАЬШИЙ!

Вежарашка йолча Татарера вайшта гастролешка денад Муса Джалила цIерагIа операй балетан пачхальалкхен театр.

Кхетаваш, да, цу гастролешка вай чIоагIа сатессаш хинна хилар. 30 шу да из театр доле Московски консерватори йистеньякхача къоначарех эттара хьалха из вIашагIдоллача керте лаьттав Советски Союза Турпал, башха-дика татарски поэт Муса Джалиль. Театра солисташ хIана вокальни искусства бизан гIорбаьннеа мастераш а хинна дIахайттаб.

30 шера ше творчески никъ беш бIубенна хьоенад театр постановкаш уттаара приемаш бе-бе а йолаш (бытовой сцена, условия а кийчъеш). эрсий вокальни школа дикагIа йола традицеши театральни тIехьален Iома а еш.

Къоабалбаь тIайцача, Татарски АССР-е геттара дика лоарIаш болча къаман искусства башха-дикача мастерий бIарчача олелах латт коллектив. Шераш хьаьча кхоачам ба композиторий СССР халкъа артиста, Пачхаьалкхен преме лауреата Жиганова, Ф. Яруллина. симфонически оркестра гIорваьннача керттерча дирижера СССР халкъа артиста Натан Рахлина, художникий Харис Якубова, Лутфулла Фаттахова, писателий Мирский Амира, Обд Абсаламова, Наки Исамбета.

Марша доагIалда шо, деза доттагIий!..

Ишта хьавеллалелар занавес. Вай хьашаша гойт «Шурале» яха Фатхулла Яруллина балет. Цун сюжет ишттай аьлча, денал долчен кхерамо тIехьашка воиккаргвоацачен дIамигача саго-Батыра хьунагIарча цхьан акхача Iалаьматах «Шуралех» йоI-оалхазар кIалхардоакх.

Шиъ башха-дикача музыкана кхъе композитора Ф. Яруллина кхетамбоалош цхьана таръю халкъа къаман ашараши ритмаши европейски симфоническа хьалдувцара средстванца. Эрсий симфонически школа бакъахьара влияни хьагучаьлар советски къаман музыка дегIайоалаира, къаьстта а Казахстане, Iалаьмате дукха хIаьай даьча, бовзаш болча московски композиторий В. Власовен В. Фере сийрдача башха-дикача оркестровках а.

Ашаро, масса оагIорадъяра вальсаца е полькаца, е къаьнарча татарски халхарца из гоеш хиларо, къаман колорит ше ма ярра цо чулоацаш хиларо атта дег чу жаргIолаш хулийт йиш, музыка драматурги бокъонца ше ма ярра дегIаухача сюжетага хьежжа я. Вовзаш волча балетмейстера РСФСР искусствий заслуженни деятела, Пачхахьалкхен преме лауреата, Казане а шай «Шурале» редакци чакхъяьнккхача Леонид Якобсона уттаеш йола «Шурале» яха балет Советски Союза дуккхача сценашка гIолла чакхъяьнай.

Спектакль художественно ишта кийчъяй ха чIоагIа хала да (художникаш Л. Мильгини Э. Нигъевай), хIана аьлча Лермонтова цIерагIча хIамигача, геттара къеча сцена тIа ца хилча даргIдоаца декорацей доаяъош мара хошаргдаиар уж а халла.

Цхьабакъда, балетмейстера говзало чIоагIа шийна мутIахьа бора эрителаш. Къаьстта говза, массайола хIама шо-шоай метте йолаш. йоккхача талантаца оттаьй саг йоалаеча сцене къамаш Iалалаша дувкара комедийни хургйолча сийрдача театральни формехьа хьахьекха 2-гIа акт. Геттара дика оттаьй дакъа ловзаш мел бараша — солисташа санна, ишта кор-де-балето а — нийса ловзаеш йола массови сценаш. Цу акта хIара сцена тIа шортта ба къамач бег. Цхьа бахьан долаш дацар рьаза хиннача зрителаша чIоагIа деттача тIоараша действия даим юкъагIьахар. Боккъал дика оттаьь а балета артисташа ловзаеш а яр малар дагахь болча кумушкай сцена: хIара образ ше-шай маIан долаш яр.

Татарски АССР халкъа артиста Р. Садыкова ловзаеш роль йолаш вола турпал Батыр вен ца душ дукхача хана лег чу даттаргка иза болаш, майра, хIамах саккхуш хиларца а ишта маьжсаш тIехзьина делае карца а. Р. Садыков тIехиниа халхархо хинна ца Iеш, вашха актер а ва. Сцена тIа цо хьагойта гIулакхаш ший массазара оввал йолаш санна хетийт цо, халлархочун образ болъонца ший ма ерфа сцена тIа хьахьокха а халлар диза чакхдаккха а вIашгIIаьлаьйнна артиста.

Дийи духьала латтаргва шиъ бирсача, къизача, вIадла шеш а ца йоблаш саг ма кийча вола Шурале, сурт а. Артист Рафаэль Ибатуллин, цкоо йовзийта, халхара говзал шийна дика ення саг ва. Цо халай ловзаеча махленаша, тейжжа дога халхаро, роль йиза кхоачашъяро тешал ду артист шийна говзал кхы а дукха лакхъе торо йолаш хилара. Цхьабакъдар аьлча, артиста гриме кIезиг-дукха кIаьлъар лоора.

Халлар геттара дика дир Татарски АССР халкъа артиста, лирачи гIарбоша роль ловзаеьча Г. Калашникована.

Белгалдаккха деза А. Филиповен (керттера захал) Л. Козловаси (керттера захал) болх дика бань хилар.

ТIеххьара а, са белгалдакхха беза ба спектакля дирижер, РСФСР искусствий заслуженни деятель Х. Фазлуллин керте латтача оркестро спектакле ашараш ю-товча тайпара лийкха хилар. Боккъал хозен нийсен оаз йоагIа оркестра ансамбле санна, ишта сольни партешка а (соло «Йонбарт» — ТАССР заслуж. арт. Л. Розенблюм, виолончель — В. Куклин, арфа — Н. Роланюк). Татарера бахкача доттагIашца эттара хьалха вIашгIкхетар дукхача дикача хIамашка догдохийташ дар. Лоаш боаккхаргба вай оалай хьаьшашта: дIахо толамаш доахалда оаш!

Вл. ВАЙНШТЕЙН, Нохч.-ГIалгIай АССР заслуженни артист.

ФУТБОЛ

ЦХЬАЬНХА А ИОТАЛО ЛЬИНХАЙ «ТЕРЕКА»

Самарвайнахь «Б» классе хьалхара моттиг яккхара къовсам латтабеш йола «Терек» (Грозный) «Ковровец» (Ковров) футбольни командаш лейлар Грознерча Орджоникидзе цIерагIча стадионе. Юххьанца инициатива шоайка хелийта белар хьаьший. Цхьабакъда, массехк минут дIалелехьа инициатива хьаьлийхар «Терек» команда футболисташа. Командаш лорае йолаенна 14 минут йоаллашехьа Грознески футболисташе хьаьший цкаралчу бургац чутехар.

ШоллагIча тайма матч чакхъяла дукха ца йисе йолаьча хана вай футболисташа цхьаьнха бургац чутехар «Ковровец» команда цкаралчу. Ишта 2:0 йолаш «Ковровец» яхача футболистий командал хотьялар «Терек» команда.

ХАОТТАМ

Тахан республике гIолла Грозный хувцалуш морлаш а йолаш, йоачан а йолаш, малхбоалехьара гIаьлхьача боареме мух а хьекхаш ха хила а. Фегара температура республике гIолла 27—32. Грозне 30—32 градус йIовхал йолаш хила а тарлу.

ШIаьхорча шин денна шёй буса хувцалуш морлаш а йолаш, 21-ча августе юкъ-юкъе кIезиг-дукха догIа а белаш, цхьаццайолча моттигашка дж а къуйкъеи, фегара температура бийсашка 13—18, деношка 25—30 градус йIовхал йолаш хила а тарлу.

Метеостанци.

Редактор
М. К. ЛЬЯНОВ.

ЛадувгIа, хьажа

РАДИО
20 августа

6.30 — Юрта Iуйре (гIалгIай меттала). 6.45 — Ашараш. 6.50 — Хоамаш. 7.00 — Москва. 7.20 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.29 — «Сердало» газета обзор. 7.33 — Москва. 8.15 — Переедачий программа. 8.22 — Iуйранера концерт. 8.45 — «Коммуниста дезаш яха очерк (нохчий меттала). 9.00 — Москва. 16.00 — Юртабохкама вIахьетамкоашта дола концерт. 16.30 — «Къона тIехье» (нохчий меттала) 16.45 — Халкъа тIаьхонам болх беш ба (нохчий меттала). 17.00 — «Прогресс ответит» яха радиожурнал. 17.20 — Ашараш. 17.30 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала). 17.45 — «Вай индустриальни мохк» (нохчий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.15 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 18.30 — Москва.

ТЕЛЕВИДЕНИ:
20 август

16.40 — Школьни каникулий денойка «Давыкала хийла Москва» яха художественни фильм. 18.15 — Къоначи туристий слет. 18.55 — Телевизиони кердалараш (гIалгIай, эрсий меттала). 19.00 — Киножурнал. 19.10 — Технически информацен вестник. 19.20 — Дунен халкъашта юкъера обозрени. 19.45 — Шоана, бераш. 20.05 — «Вечерние гости» яха художественни фильм. 21.45 — Япони 20-ча шераши. ШоллагIа передача. 22.15 — Документальни фильма кинозал.

РАДИО
21 август

6.30 — Юрта Iуйре (эрсий меттала). 6.45 — Ашараш. 6.50 — Хоамаш. 7.00 — Москва. 7.20 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.28 — «Ленинан некъ» газета обзор. 7.33 — Москва. 8.15 — Переедачий программа. 8.22 — Иван Сусанин яхача Глинка операцара цалкаре ашараш. 8.45 — «Къоча тIехье» (гIалгIай меттала). 9.00 — Москва. 16.00 — Габараев. ХIирий симфони. 16.30 — «Трансмаш» яхача завода хьалхарча партийни организаце бихха хьакъехь йола корреспонденци (эрсий меттала). 16.45 — Концерт. 17.15 — «ЛоамагIа севало» яха очерк (гIалгIай меттала). 17.30 — «Керда хоамаш (гIалгIай меттала) 17.45 — «Вай индустриальни мохк» (эрсий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.15 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 18.30 — Москва.

ТЕЛЕВИДЕНИ

18.00 — Берашта фильм. 18.40 — Къоначар лехараш (гIалгIай меттала). 19.00 — Телевизиони кердалараш (нохчий, эрсий меттала). 19.30 — Хоамаш. 19.35 — Выставкера репортаж. 20.05 — «Гаьнарча сеткъан сердало» яха художественни фильм 1-ра серия. 21.15 — Эсамбаев Махьмуда хелхар ду концерт. 22.05 — Документальни фильма кинозал.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Ленина улица, 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора—3-44-00; редактора зам. — 3-39-11; бехктаьчча секретаре — 3-34-39; партийни вахарен культурон промышленностен отделий — 3-42-30; Юрта бахаман письмой отделий — 3-42-28.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революции проспект, 7/84.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-00; зам. редактора—3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-39; отделов партийной жизни, культуры, промышленности — 3-42-30; отделов сельского хозяйства и писем — 3-42-28.

Типография изд-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/84.

СФ05176. Заказ № 8153.